الجزء ٩ الحزب ١٧

۞ قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لَنُخْرِجَنَّكَ يَٰشُعَيْبُ
وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَآ أَوْ لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَا ۚ قَالَ أَوَلَوْ
كُنَّا كَٰرِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ ٱفْتَرَيْنَا عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِى مِلَّتِكُم بَعْدَ
إِذْ نَجَّىٰنَا ٱللَّهُ مِنْهَا ۚ وَمَا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّعُودَ فِيهَآ إِلَّآ أَن يَشَآءَ
ٱللَّهُ رَبُّنَا ۚ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ۚ عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْنَا ۚ رَبَّنَا ٱفْتَحْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَٰتِحِينَ ﴿٨٩﴾ وَقَالَ ٱلْمَلَأُ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لَئِنِ ٱتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ
﴿٩٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ جَٰثِمِينَ ﴿٩١﴾ ٱلَّذِينَ
كَذَّبُوا۟ شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا۟ فِيهَا ۚ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ شُعَيْبًا كَانُوا۟
هُمُ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٩٢﴾ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ
رِسَٰلَٰتِ رَبِّى وَنَصَحْتُ لَكُمْ ۖ فَكَيْفَ ءَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ
كَٰفِرِينَ ﴿٩٣﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّبِىٍّ إِلَّآ أَخَذْنَآ أَهْلَهَا
بِٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾ ثُمَّ بَدَّلْنَا
مَكَانَ ٱلسَّيِّئَةِ ٱلْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوا۟ وَّقَالُوا۟ قَدْ مَسَّ ءَابَآءَنَا
ٱلضَّرَّآءُ وَٱلسَّرَّآءُ فَأَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

(88) Qondaaltonni warri ummata Shu'ayb irraa boonan Shu'aybiin 'yaa Shu'ayb! Siifi warra sitti amane biyya keenya irraa ni baafna. Yookiin amantii keenyatti deebitu' jedhan. Shu'ayb ajaa'ibsiifatee ni jedhe: 'odoma amantii keessan sababa dhara ta'uu ishee beeknuuf jibbinuu isin hordofnaa?!

(89) Yoo erga Rabbiin tola isaatiin kana irraa nu baraaree shirkiifi kufrii isin irra jirtanutti amanneef dhugumatti Rabbirratti kijiba uumneerra. Yoo Rabbiin gooftaan keenya fedhe malee gara amantii keessaniitti deebi'uun keenya sirrii hin ta'u. Wanti hunduu fedhii isaa jala bula. Rabbiin keenya beekumsaan waan hunda marseera. Sanarraa homaa Isa hin dhokatu. Akka Rabbiin karaa sirrii irratti gadi nu dhaabuufi shayxaana abaaramaa irraa nu tiksuuf Isarratti qofa hirkanneerra. Yaa Rabbi! Jidduu keenyaafi ummata keenya kaafirootaatti murtii dhugaa murteessi. Abbaa haqaa miidhamaa ta'e warra dharaa jallataa irratti tumsi. Ati yaa Rabbii keenya caalaa warra muteessuuti. '

(90) Qondaaltonni kaafirootaa ummata isaa irraa ta'an kan da'awaa isaa didan 'yaa ummata keenya yoo amantii Shu'ayb keessa seentanii amantii keessaniifi kan abbootii keessanii dhiiftan, sanaan ni barbadooftu' jedhan.

(91) Sochii dachii cimtuutu isaan qabde. Biyya isaanii keessatti halaakaman. Jilbaafi fuula isaaniitiin jilbeenfatanii du'anii gurraacha'anii dhuman.

(92) Warri Shu'aybiin kijibsiisan hundi isaaniituu ni dhuman. Akka waan biyya isaanii keessa hin jiraatiniifi isheetti hin fayyadaminii ta'an. Warri Shu'aybiin kijibsiisan isaan hoonga'oo ta'an. Sababni isaas isaan lubbuufi qabeenya hunda hoonga'an. Akka kaafiroonni ummata isaa jedhan Mu'uminoonni hoonga'oo miti.

(93) Yeroo isaan barbadaa'an Nabiyyiin isaanii Shu'ayb isaan irraa garagalee ummata isaaniitiin dubbatee 'yaa ummata kiyya! Waan Rabbiin isinitti dhaqqabsiisuu na ajaje isiniin ga'eera. Isin gorseen turee gorsa kiyyas hin qeeballe. Qajeelfama kiyya jalas hin deemne. Akkamumattin ummata Rabbitti kafaranii kufrii isaanii irra turaniif gadda' jedhe.

(94) Magaalaa kam keessattuu nabiyyii nabiyyoota Rabbii irraa ta'e ogga erginee ummanni ishee isa kijibsiisanii kafaran, akka isaan ajaja Rabbiitiin bulanii kufriifi boona irraa deebi'aniif jecha rakkina, hiyyummaafi dhukkubaan isaan qabnu malee hin hafne. Kun aadaa Rabbii kan ummata duraanii keessatti ture dubbachuudhaan Qurayshiifi ummata kijibsiisan kan biroo ittiin dinniinuudhaafi.

(95) Erga rakkinaafi dhukkubaan isaan qabnee qananiifi nageenya bakka isaanii buufnee lakkoofsa isaanii baay'ifne; qabeenyi isaaniis ni daballe. Achumaan 'rakkinaafi qananiin nu mudate aadaa turaa abbootii keenya duraanii mudateedha' jedhan. Rakkinni isaan tuqe sun akka isaan xinxalaniif qananiin isaan argatan immoo suutaan isaan qabuuf ta'uu ni dagatan. Akka tasaa kan isaan beekanii ofirratti hin eegganne adabbiidhaan isaan qabne.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rabbiin gabroota Isaa gaggaarii kabajuu irraa kan ka'e haqaafi dhara adda baasee, akkasumas Mu'uminoota tumsee kaafiroota adabuu himuudhaan beekumsa jiru isaaniif ibse.
- Aadaa Rabbii irraa tokko akka isaan gorfamanii badii irra jiran irraa buqqa'aniif gabroota isaatiif yeroo kenna.
- Mokkoroo rakkinaa irratti namoonni baay'een obsuu ni danda'u. Garuu mokkoroo qananii nama xiqqoo qofatu irratti obsa.

وَلَوۡ أَنَّ أَهۡلَ ٱلۡقُرَىٰٓ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوۡاْ لَفَتَحۡنَا عَلَيۡهِم بَرَكَٰتٖ
مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ وَلَٰكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذۡنَٰهُم بِمَا كَانُواْ
يَكۡسِبُونَ ٩٦ أَفَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم بَأۡسُنَا
بَيَٰتٗا وَهُمۡ نَآئِمُونَ ٩٧ أَوَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم
بَأۡسُنَا ضُحٗى وَهُمۡ يَلۡعَبُونَ ٩٨ أَفَأَمِنُواْ مَكۡرَ ٱللَّهِۚ
فَلَا يَأۡمَنُ مَكۡرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ٩٩ أَوَلَمۡ يَهۡدِ
لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ أَهۡلِهَآ أَن لَّوۡ نَشَآءُ
أَصَبۡنَٰهُم بِذُنُوبِهِمۡۚ وَنَطۡبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَسۡمَعُونَ
١٠٠ تِلۡكَ ٱلۡقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيۡكَ مِنۡ أَنۢبَآئِهَاۚ وَلَقَدۡ جَآءَتۡهُمۡ
رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَمَا كَانُواْ لِيُؤۡمِنُواْ بِمَا كَذَّبُواْ مِن
قَبۡلُۚ كَذَٰلِكَ يَطۡبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ١٠١ وَمَا وَجَدۡنَا
لِأَكۡثَرِهِم مِّنۡ عَهۡدٖۖ وَإِن وَجَدۡنَآ أَكۡثَرَهُمۡ لَفَٰسِقِينَ ١٠٢
ثُمَّ بَعَثۡنَا مِنۢ بَعۡدِهِم مُّوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ وَمَلَإِيْهِۦ
فَظَلَمُواْ بِهَاۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ١٠٣
وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰفِرۡعَوۡنُ إِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٠٤

(96) Odoo warri gandattii nuti ergamaa itti erginee kun waan ergamoonni isaanitti fidde dhugoomsitee kufriifi yakka dhiisanii waan Inni ajaje hojjachuun Rabbiin sodaatanii hulaa khayrii kallattii hunda irraa isaanitti banna. Garuu isaan hin dhugoomsine; Rabbiin hin sodaannes. Inumaa waan ergamoonni fidde ni kijibsiisan. Sababa yakkaafi dilii isaan hojjataa turaniitiin adabbii akka tasaatiin isaan qabne.

(97) Sila warri gandattii kijibsiiftuu kanaa adabbiin keenya halkan isaanii boqotanii rafaaranuu isaanitti dhufuu irraa of amanuu?

(98) Yookiin adabbiin keenya jalqaba guyyaa irraa odoo isaan dhimma addunyaatiin dagamanii jiranuu itti dhufuu irraa of amanuu?

(99) Mee gara waan Rabbiin suuta isaan qabuuf jecha yeroo isaaniif kenne, humnaafi ballina sooratatiin tola isaanitti oolee ilaali. Sila warri ganda kijibsiiftuu kanaa tooftaa Rabbii of irratti amanuu? Tooftaa Rabbii ummata hoonga'oo malee hin amanu. Warri qajeeloon tooftaa Rabbii ni sodaatu; qananii isaanitti oolameen hin gowwoomanu. Tola Rabbitti lakkaa'anii Isa galatoomfatu.

(100) Warra booda abbootiin isaanii halaakamanii bakka buufamaniif ifa hin gallee? Waan isaanitti bu'een hin gorfamnee? Inumaa hojii isaanii hojjatanii? Warra kanaaf akka Rabbiin akkuma aadaa isaatti odoo badii isaaniitiin isaan qabuu fedhee silaa isaan qabu ifa hin gallee? Silaa yeroo san qalbii isaanii haguugee haqaan hin gorfamtu; gorsis ishee hin fayyadu.

(101) Gandoolee tarte kana, isheenis ganda ummata Nuuh, Huud, Saalih, Luuxiifi Shu'ayb akka nama xinxaluuf gorsa ta'uuf jecha oduu ishee, kijibsiisuufi diddaa isheen irra turte, akkasumas adabbii isheetti bu'e sirratti dubbifna. Ergamoonni gandattii kanaa ragaa ifaa wanti isaan fidan dhugaa ta'uu akeeku fidataniiru. Waan jalqaba beekumsa Rabbii keessatti isaan ni kijibsiisuun darbee jiruuf jecha yeroo ergamoonni dhufan kana hin amanne. Rabbiin akkuma ummata gandattii kijibsiiftee kana qalbii ishee haguuge, qalbii warra Muhammaditti (saw) kafaraniis ni haguuga. Iimaanatti hin qajeelanu.

(102) Baay'ee ummata ergamoonni itti ergamanii kana irraa waan Rabbiin isaaniif dhaame qabachuu hin argine. Ajaja Isaa jala butamuus isaan irraa hin argine. Baay'een isaanii finciltoota ta'uu argine.

(103) Booda warra kanaatii Muusaa ragoolee keenya iftuu dhugaa ta'uu isaa akeektuun gara Fir'awnitti ergine. Isaanis keeyyattoota kana kijibsiisuufi mormuutu isaan irraa argame. Yaa ergamichaa! Booddeen Fir'awniifi ummata isaa akkam akka ta'e xinxali. Rabbiin bishaaniin isaan dhabamsiise. Addunyaafi aakhiraatti abaarsa isaan hordofsiise.

(104) Muusaan yeroma Rabbiin gara Fir'awnitti isa ergu ni jedhe: 'ani ergamaa uumama hunda uume, mootiifi garagaggalchaa ta'e biraa ergameedha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Iimaanniifi hojiin gaariin toltuun argamuufi barakaan samiifi dachii irraa argamuuf sababa ta'a.
- Sooranni ballachuufi sodaan Rabbii hariiroo guddaa qabu. Inni Rabbiin kaafiroota irratti tola oolu suutaan isaan qabuudhaafi.
- Gabrichi kamuu adabbii Rabbii kan akka tasaa halkan yookiin guyyaa keessa dhufu irraa of amanuu hin qabu.
- Rabbiin Mu'uminoota raggaasisuufi kaafiroota dinniinuuf jecha seenaa ummattoota taranii nutti odeessa.

حَقِيقٌ عَلَىٰٓ أَن لَّآ أَقُولَ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّۚ قَدۡ جِئۡتُكُم بِبَيِّنَةٖ
مِّن رَّبِّكُمۡ فَأَرۡسِلۡ مَعِيَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ١٠٥ قَالَ إِن كُنتَ
جِئۡتَ بِـَٔايَةٖ فَأۡتِ بِهَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ١٠٦ فَأَلۡقَىٰ
عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعۡبَانٞ مُّبِينٞ ١٠٧ وَنَزَعَ يَدَهُۥ فَإِذَا هِيَ بَيۡضَآءُ
لِلنَّٰظِرِينَ ١٠٨ قَالَ ٱلۡمَلَأُ مِن قَوۡمِ فِرۡعَوۡنَ إِنَّ هَٰذَا لَسَٰحِرٌ
عَلِيمٞ ١٠٩ يُرِيدُ أَن يُخۡرِجَكُم مِّنۡ أَرۡضِكُمۡۖ فَمَاذَا تَأۡمُرُونَ
١١٠ قَالُوٓاْ أَرۡجِهۡ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ ١١١ يَأۡتُوكَ
بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٖ ١١٢ وَجَآءَ ٱلسَّحَرَةُ فِرۡعَوۡنَ قَالُوٓاْ إِنَّ
لَنَا لَأَجۡرًا إِن كُنَّا نَحۡنُ ٱلۡغَٰلِبِينَ ١١٣ قَالَ نَعَمۡ وَإِنَّكُمۡ
لَمِنَ ٱلۡمُقَرَّبِينَ ١١٤ قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن
نَّكُونَ نَحۡنُ ٱلۡمُلۡقِينَ ١١٥ قَالَ أَلۡقُواْۖ فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ سَحَرُوٓاْ
أَعۡيُنَ ٱلنَّاسِ وَٱسۡتَرۡهَبُوهُمۡ وَجَآءُو بِسِحۡرٍ عَظِيمٖ ١١٦
الحزب ١٧ ۞ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَلۡقِ عَصَاكَۖ فَإِذَا هِيَ تَلۡقَفُ مَا يَأۡفِكُونَ
١١٧ فَوَقَعَ ٱلۡحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١١٨ فَغُلِبُواْ
هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ ١١٩ وَأُلۡقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سَٰجِدِينَ ١٢٠

(105) Ammas Muusaan ‘waanin Rabbiin biraa ergameef dhugaa malee Isarratti dubbachuu dhiisuun koo dhugaadha. Ragaa ifaa dhugaa ta’uu kiyya akeektuun isinitti dhufeera. Banii Israa’iil gabrummaa isaan keessa jiran irraa ana waliin gadi dhiisi’ jedhe.

(106) Fir’awn Muusaadhaan ‘akka jettu kana yoo ragaa wahiitiin dhufte ta’eef yoo dhugaa dubbatta taateef fidimee?’ jedhe.

(107) Muusaan ulee isaa darbannaan bofa guddaa nama ilaalutti mul’attu taate.

(108) Harka isaa huccuu isaa jalaa qoma irraa yookiin bobaa isaa jalaa baafnaan ifaa warra ilaaluuf iftu taate.

(109) Qondaaltonni Fir’awn yeroma uleen Muusaa bofatti jijjiiramuufi harki isaa ifuu argan ni jedhan: ‘Muusaan nama sihrii akkaan beeku malee homaa miti.

(110) Waan hojjatu kanaan biyya keessan Misraa irraa isin baasuu fedha. ‘ Ergasii Fir’awn waa’ee Muusaa keessatti isaan mari’achiisee ‘yaada maalii na akeektu?’ jedhe.

(111) Fir’awniin ni jedhan: ‘Muusaafi obboleessa isaa Haaruuniin tursiisi; namoota warra sihrii hojjatan Misraan keessaa walitti qabanu ergi.

(112) Warri ati ergite kun magaalaa keessaa namoota sihrii beekan sihrii keessatti cimoo akkaan tolchanii hojjatan hundaa sitti fidu. ‘

(113) Fir’awn namoota warra sihrii hojjatan walitti qabanu erge. Warri sihrii yeroo gara Fir’awn dhufan ‘yoo sihrii isaaniitiin Muusaa mo’atan mindaa maaltu nuuf godhamaa?’ Fir’awniin gaafatan.

(114) Fir’awnis ‘isiniif mindaatu jira; warra sadarkaadhaan natti dhihaatu irraa taatu’ jedhe.

(115) Warri sihrii akka Muusaa injifatan ofitti amananii boonaan ‘yaa Muusaa waan darbachuu feetu ati eegaluufi nuti jalqaba eegaluu irraa kan feete filadhu’ jedhan.

(116) Muusaanis tumsa Rabbii isaatti amanee ‘funyoofi ulee keessan darbadhaa’ jedhe. Yeroma isaan darbatan ija namaa sirriitti hubachuu irraa sihrii itti godhan. Sihrii akka yaada namaatti akkaan cimaa ta’e hojjachuudhaan namoota sodaachisan.

(117) Rabbiin gara nabiyyii Isaa Muusaatti beeksisa godhee ‘yaa Muusa ulee kee darbadhu’ jedhe. Ishee darbate. Achumaan ulettiin bofa guddaatti jijjiiramtee funyoofi ulee isaan dhugaa balleessuuf darbatan liqimsite.

(118) Dhugaan ifa galee wanti Muusaan fide dhugaa ta’uun mullate. Sihriin warri sun hojjate dhara ta’uun isaa mirkanaa’e.

(119) Injifatamanii caban. Dirree sanarratti Muusaan isaan injifate. Xinnaatanii deebi’an.

(120) Warri sihrii yeroo guddina dandeettii Rabbii arganii ragoolee mullattuu argan Rabbiif sujuuduu malee homaa hin goone.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rahmata Rabbii irraa kan ka’e mu’ujizaa nabiyyii kamiifuu kennu waan ummanni sun hubatu taasise. Yeroo baay’ee waan isaan ittiin beekaman taati.
- Fir’awn gabricha salphataa xinnaataa ture. Odoo sana hin taanee silaa warra sihrii gargaarsifachuu isa hin barbaachisu ture.
- Warri sihrii odoma shayxaanaan walitti dhufeenya qabanuu yeroo Fir’awn irraa mindaa barbaadan dadhaboo ta’uu isaanii akeeka.

قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٢١ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ١٢٢ قَالَ
فِرۡعَوۡنُ ءَامَنتُم بِهِۦ قَبۡلَ أَنۡ ءَاذَنَ لَكُمۡۖ إِنَّ هَٰذَا لَمَكۡرٞ
مَّكَرۡتُمُوهُ فِي ٱلۡمَدِينَةِ لِتُخۡرِجُواْ مِنۡهَآ أَهۡلَهَاۖ فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ
١٢٣ لَأُقَطِّعَنَّ أَيۡدِيَكُمۡ وَأَرۡجُلَكُم مِّنۡ خِلَٰفٖ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمۡ
أَجۡمَعِينَ ١٢٤ قَالُوٓاْ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ١٢٥ وَمَا تَنقِمُ مِنَّآ
إِلَّآ أَنۡ ءَامَنَّا بِـَٔايَٰتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتۡنَاۚ رَبَّنَآ أَفۡرِغۡ عَلَيۡنَا صَبۡرٗا
وَتَوَفَّنَا مُسۡلِمِينَ ١٢٦ وَقَالَ ٱلۡمَلَأُ مِن قَوۡمِ فِرۡعَوۡنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ
وَقَوۡمَهُۥ لِيُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَيَذَرَكَ وَءَالِهَتَكَۚ قَالَ سَنُقَتِّلُ
أَبۡنَآءَهُمۡ وَنَسۡتَحۡيِۦ نِسَآءَهُمۡ وَإِنَّا فَوۡقَهُمۡ قَٰهِرُونَ ١٢٧
قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِ ٱسۡتَعِينُواْ بِٱللَّهِ وَٱصۡبِرُوٓاْۖ إِنَّ ٱلۡأَرۡضَ
لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ وَٱلۡعَٰقِبَةُ لِلۡمُتَّقِينَ ١٢٨
قَالُوٓاْ أُوذِينَا مِن قَبۡلِ أَن تَأۡتِيَنَا وَمِنۢ بَعۡدِ مَا جِئۡتَنَاۚ قَالَ
عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُهۡلِكَ عَدُوَّكُمۡ وَيَسۡتَخۡلِفَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ
فَيَنظُرَ كَيۡفَ تَعۡمَلُونَ ١٢٩ وَلَقَدۡ أَخَذۡنَآ ءَالَ فِرۡعَوۡنَ
بِٱلسِّنِينَ وَنَقۡصٖ مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمۡ يَذَّكَّرُونَ ١٣٠

(121) Warri sihrii hojjatan ni jedhan: 'Rabbii gooftaa uumama hundaati amanneerra.

(122) Gooftaa muusaafi Haaruun. Gabbaramtoota biraa hundarra Isatu ibaadaa haqa godhata. '

(123) Fir'awn erga isaan amananii isaan dinniinee ni jedhe: 'odoo ani isiniif hin eeyyamin Muusaa dhugeessitanii? Isin Muusaafi waan inni fidee dhufe dhugoomsuun keessan gowwoomsaafi tooftaa isiniifi Muusaan ummata magaalattii irraa baasuudhaaf geggeessitaniidha. Yaa warra Sihrii hojjattan adabbii irraa waan isin mudatuufi jiilchaa isin mudatu beekuuf jirtu.

(124) Hunda keessan irraa harka mirgaafi miila bitaan yookiin harka bitaafi miila mirgaa nan kuta; ergasii isin jiilchuufi warra ilaalan dinniinuuf jecha hunda keessan gufuu nakhliittin fannisa. '

(125) Warri sihrii dinniina Fir'awnitti deebisanii ni jedhan: 'nuti gara Rabbii keenyaa qofa deebi'oodha. Waan ati nu dinniintu homaatti hin lakkoofnu.

(126) Yaa Fir'awn keeyyata Rabbii keenyaa harka Muusaatiin nutti dhufetti amanuu keenya malee homaa nurraa hin argattu. Yoo inni dilii ittiin adabaman ta'eef yakki keenya kanuma. Ergasii du'aa'iidhaan gara Rabbitti deebi'anii yaa Rabbii keenya akka haqarratti gadi dhaabbannuuf obsa nurratti dhangalaasi. Muslimoota ajaja keetiin bulaniifi ergamaa kee hordofan godhii nu ajjeesi' jedhan.

(127) Qondaaltonni ummata Fir'awn isa Muusaafi Mu'uminoota irratti kaasuuf jecha 'sila ati Muusaafi ummata isaa akka isaan badii dachii irra babal'isaniif, siifi gabbaramtoota kee dhiisanii gara ibaadaa Rabbii tokkichaatti waamaniif dhiiftaa?' jedhan. Fir'awnis 'ilmaan dhiiraa Banii Israa'iil ni ajjeefna. Dubartoota isaanii immoo nu haa tajaajilaniif dhiifna. Nuti humnaafi taayitaadhaan gubbaa isaaniiti' jedhe.

(128) Muusaanis ummata isaatiif dhaamee 'yaa ummata kiyya miidhaa ofirraa deebisuufi bu'aa argachuu keessatti gargaarsa Rabbirraa barbaadaa. Mokkoroo keessa jirtanurratti obsaa. Dachiin kan Rabbiiti. Kan Fir'awn yookiin kan nama birootii miti. Inni waan fedhe isheerratti murteessuu hin danda'u. Rabbiin akka fedhii isaatiin namoota harkatti jijijjiira. Garuu booddeen gaariin kan Mu'uminoota warra ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbitti amananiiti. Mokkoroofi rakkoon adda addaa yoo isaan mudates booddeen kan isaaniiti' jedhe.

(129) Ummanni Muusaa ni jedhan: 'yaa Muusaa odoo ati nutti hin dhufiniifi erga ati dhufteellee dhiira keenya gorra'uufi dubartoota keenya hambisuudhaan Fir'awn irraa rakkoon nurra dhaqqabaa ture' jedhan. Muusaan isaan gorsee 'Rabbiin diina keessan Fir'awniifi ummata isaa halaakee booda isaaniitii dachiirra isinii mijeessee booda sanaatii waan isin hojjattan galatamoo kufriidhaa ilaaluun ni kajeelama' jedhe.

(130) Ummata Fir'awn hoongeefi roobni dhibuudhaan adabnee fuduraa dachii isaanii hir'isuudhaan isaan mokkorree turre. Kunis akka isaan wanti isaan mudate kun sababa kufrii isaanii ta'uu baranii gara Rabbitti deebi'an kajeellaadhaafi.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Ejjannoon warra sihriitiifi amantii isaanii gootummaadhaan dirree baasuun isaanii namni ogga fedhii isaa hordofuu dhiisee sammuu sirriidhaan yaaduu jalqabe yeroo ragaan isaaf mullate iimaana dirree baasuutti ariifataa akeeka.
- Warri Rabbiifi guyyaa aakhiraatti amanan murtii irratti ofitti amanoodha. Yeroo rakkoos ni obsu.
- Warri taayitaa irraa fayyadamanu abbaa taayitaa sana warra iimaanaatiin loluutti kakaasu. Taayitaan sun turuun bu'aan isaanii akka turu taasisa.
- Sababni roobni baduufi meeshaan qaala'uuf midhaafi badiidha.

فَإِذَا جَآءَتۡهُمُ ٱلۡحَسَنَةُ قَالُواْ لَنَا هَٰذِهِۦۖ وَإِن تُصِبۡهُمۡ سَيِّئَةٞ
يَطَّيَّرُواْ بِمُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُۥٓۗ أَلَآ إِنَّمَا طَٰٓئِرُهُمۡ عِندَ ٱللَّهِ
وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ١٣١ وَقَالُواْ مَهۡمَا تَأۡتِنَا بِهِۦ
مِنۡ ءَايَةٖ لِّتَسۡحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحۡنُ لَكَ بِمُؤۡمِنِينَ ١٣٢ فَأَرۡسَلۡنَا
عَلَيۡهِمُ ٱلطُّوفَانَ وَٱلۡجَرَادَ وَٱلۡقُمَّلَ وَٱلضَّفَادِعَ وَٱلدَّمَ
ءَايَٰتٖ مُّفَصَّلَٰتٖ فَٱسۡتَكۡبَرُواْ وَكَانُواْ قَوۡمٗا مُّجۡرِمِينَ
١٣٣ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيۡهِمُ ٱلرِّجۡزُ قَالُواْ يَٰمُوسَى ٱدۡعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا
عَهِدَ عِندَكَۖ لَئِن كَشَفۡتَ عَنَّا ٱلرِّجۡزَ لَنُؤۡمِنَنَّ لَكَ
وَلَنُرۡسِلَنَّ مَعَكَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ١٣٤ فَلَمَّا كَشَفۡنَا عَنۡهُمُ
ٱلرِّجۡزَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ هُم بَٰلِغُوهُ إِذَا هُمۡ يَنكُثُونَ ١٣٥ فَٱنتَقَمۡنَا
مِنۡهُمۡ فَأَغۡرَقۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡيَمِّ بِأَنَّهُمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُواْ عَنۡهَا
غَٰفِلِينَ ١٣٦ وَأَوۡرَثۡنَا ٱلۡقَوۡمَ ٱلَّذِينَ كَانُواْ يُسۡتَضۡعَفُونَ
مَشَٰرِقَ ٱلۡأَرۡضِ وَمَغَٰرِبَهَا ٱلَّتِي بَٰرَكۡنَا فِيهَاۖ وَتَمَّتۡ كَلِمَتُ
رَبِّكَ ٱلۡحُسۡنَىٰ عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ بِمَا صَبَرُواْۖ وَدَمَّرۡنَا
مَا كَانَ يَصۡنَعُ فِرۡعَوۡنُ وَقَوۡمُهُۥ وَمَا كَانُواْ يَعۡرِشُونَ ١٣٧

(131) Ummata Fir’awnitti yeroo roobni gaariifi fuduraan toltuun dhufe ‘kana sababa haqa godhannuuf nuuf kenname’ jedhan. Yeroo rakkoon akka hoongee, roobni baduu, dhukkubni baay’achuufi kkfn isaan mudate immoo Muusaafi Banii Israa’iil irratti carraa badaa ilaallatu. Dhugaan jiru immoo wanti isaan mudate hunduu Rabbiin biraayi. Muusaas ta’een Baniin Israa’iil gahee homaa keessaa hin qabanu. Muusaan du’aa’ii isaanirratti gochuu yoo ta’e malee. Garuu baay’een isaanii waan sana hin beekneef waan Rabbiin malee jirutti isa hirkisan.

(132) Ummanni Fir’awn haqa diddaaf jecha Muusaadhaan ‘ragaafi mu’ujizaa kamuu yoo ati waan nuti irra jirru irraa nu deebisuuf nutti fidde si hin dhugeessinu’ jedhan.

(133) Sababa kijibsiisuu isaanii bishaan baay’ee isaanirratti erginaan qonnaafi fuduraa isaanii gaarraqe. Awaannisa isaan irratti erginaan waan isaan argatan nyaate. Ilbiisa akka injiraanii qaama isaanii rakkiftu, raacha meeshaa bishaaniitti guuttee nyaata isaanii balleessitu, dhiiga isaanitti gadi dhiifnee bishaan eelaafi lagaa dhiigatti jijjiirame. Kana hundaawuu mu’ujizaa ifaa gariin garii hordofee dhufu goonee ergine. Adabbii isaan mudate kana hunda waliinuu Rabbitti amanuufi Muusaa dhugoomsuu irraa boonan. Isaan ummata yakka hojjatanuufi dhara irraa hin deebine turan. Gara haqaattis hin qajeelanu.

(134) Yeroo adabbiin wantoota kanaan isaan mudatu gara Muusaatti deebi’anii ‘yaa Muusaa! Waan Rabbiin nabiyyummaadhaan si filateefi tawbaadhaan adabbii nan kaasaa waadaa siif seene sanaan akka adabbii nurraa kaasuuf Rabbii kee nuuf kadhu; yoo ati kana nurraa kaafteef sitti amanna; Banii Israa’iilis bilisoomsinee si waliin ergina’ jedhan.

(135) Yeroma nuti bishaaniin isaan halaakuun duratti hanga yeroo murtaa’aatti adabbii isaan irraa kaafnu oggas isaan Rabbitti amanuufi Banii Israa’iil gadi dhiisuu waadaa seenan ni diigan. Kufrii isaanii irra turanii Banii Israa’iil gadi dhiisuus didan.

(136) Yeroma baallamni murtaa’aan halaaka isaanii gahu galaana keessatti nyaatamsiisuudhaan adabbii isaanirratti buufne. Kunis sababa isaan keeyyattoota Rabbii kijibsiisanii waan isheen akeektu irraa garagalaniifi.

(137) Banii Israa’iil warra Fir’awniifi ummanni isaa isaan xiqqeessaa turan bahaafi dhiha dachii dhaalchifne. Kan itti fedhame biyya Shaam ishee Rabbiin qonnaafi fuduraa ishee haala guutuu ta’een baasuudhaan barakeesseedha. Yaa ergamichaa! Jecha Rabbii keetii gaarii taate kan ‘warra dachii keessatti hacuucaman irratti tola ooluu, dura bu’oota isaan godhuufi kan dhaalan isaan godhuu feena’ (Alqasas: 50) jettu guutte. Sababa isaan rakkoo isaan mudate irratti obsaniif dachii irratti isaanii mijeessinee qonnaa, manneeniifi gamoo Fir’awn hojjataa ture barbadeessine.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Toltuufi hamtuun hunduu murtii Rabbiitiin argama. Homaa sanarraa hin bahu.
- Haalli namootaa yeroo rakkoon isaan mudate sababa iimaana uumamaan jiruu gara Rabbii deebi’anii lallabu.
- Keeyyattoota Rabbiitiifi aadaa Isaa kan uumamaa xinxaluun mu’umina irraa barbaachisa. Sababaafi bu’aa ishees xinxaluu qaba.
- Humni dhuunfaafi kan mootummaa humna Rabbii duratti dadhabuu; Rabbitti amanuutu burqaa humna hundaati.
- Rabbiin ol ta’e gabroottan Isaa hacuucamoo dachii irratti isaanii mijeessuudhaan mindaa kaffala.

وَجَٰوَزۡنَا بِبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱلۡبَحۡرَ فَأَتَوۡاْ عَلَىٰ قَوۡمٖ يَعۡكُفُونَ
عَلَىٰٓ أَصۡنَامٖ لَّهُمۡۚ قَالُواْ يَٰمُوسَى ٱجۡعَل لَّنَآ إِلَٰهٗا كَمَا
لَهُمۡ ءَالِهَةٞۚ قَالَ إِنَّكُمۡ قَوۡمٞ تَجۡهَلُونَ ١٣٨ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٞ
مَّا هُمۡ فِيهِ وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٣٩ قَالَ أَغَيۡرَ ٱللَّهِ
أَبۡغِيكُمۡ إِلَٰهٗا وَهُوَ فَضَّلَكُمۡ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٤٠ وَإِذۡ أَنجَيۡنَٰكُم
مِّنۡ ءَالِ فِرۡعَوۡنَ يَسُومُونَكُمۡ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِ يُقَتِّلُونَ
أَبۡنَآءَكُمۡ وَيَسۡتَحۡيُونَ نِسَآءَكُمۡۚ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَآءٞ
مِّن رَّبِّكُمۡ عَظِيمٞ ١٤١ ۞ وَوَٰعَدۡنَا مُوسَىٰ ثَلَٰثِينَ لَيۡلَةٗ نصف الحزب ١٧
وَأَتۡمَمۡنَٰهَا بِعَشۡرٖ فَتَمَّ مِيقَٰتُ رَبِّهِۦٓ أَرۡبَعِينَ لَيۡلَةٗۚ وَقَالَ
مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَٰرُونَ ٱخۡلُفۡنِي فِي قَوۡمِي وَأَصۡلِحۡ وَلَا تَتَّبِعۡ
سَبِيلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ١٤٢ وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ
رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ أَنظُرۡ إِلَيۡكَۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي وَلَٰكِنِ
ٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡجَبَلِ فَإِنِ ٱسۡتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوۡفَ تَرَىٰنِيۚ فَلَمَّا
تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلۡجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكّٗا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقٗاۚ فَلَمَّآ
أَفَاقَ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ تُبۡتُ إِلَيۡكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١٤٣

(138) Yeroo Muusaan ulee isaatiin galaana rukutu adda baanaan Banii Israa'iil irra dabarsine. Ummata sanama isaanii irra taa'anii Rabbii gaditti ishee gabbaranu irra dhufanii Baniin Israa'iil Muusaadhaan 'nuufis akkuma warri kun sanama Rabbii gaditti gabbaran qabanu nuufis sanama nuti Rabbii gaditti gabbarru nuuf tolchi' jedhan. Muusaan isaaniin jedhe: 'yaa ummata kiyya isin Rabbiin guddisuufi tawhiida isaaf dirqama isinirratti ta'uufi waan Isaaf hin malle kan akka shirkiifi waan biraa isa waliin gabbaruu dhorgamu wallaaloodha.

(139) Warri sanama isaanii gabbaruu irra gadi dhaabbatan kun ibaadaan isaan irra jiran kun halaakamaadha; toltuun isaan hojjataaranus waan shirkii hojjataaraniif ni bada. '

(140) Muusaan ummata isaatiin 'yaa ummata kiyya akkamittin Rabbiin ala gabbaramaa biraa isin gabbartan isiniif barbaada? Isin mallattoolee Isaa gurguddaa argitanii jirtu. Inni diina keessan halaakee dachii irra bakka bu'aa isin godhee isiniif mijeessee odoo inni jiruu akkamittin kana godha?' jedhe.

(141) Yaa Banii Israa'iil! Yeroo nuti kan Fir'awniifi ummanni isaa isin xiqqeessanii gosa xinneenyaa hunda kan akka ilmaan dhiiraa keessan ajjeesuufi dubartoota keessan khidmaaf hambisaa turanii irraa isin baraarree yaadadhaa. Fir'awniifi ummata isaa irraa isin baraaruu kana keessa mokkoroo guddaa Rabbiin biraa ta'e kan galata isin irraa haajomutu jira.

(142) Rabbiin ergamaa Isaa Muusaadhaaf halkan soddoma baallamne. Ergasii Rabbiin halkan kudhan dabaluudhaan halkan afurtama guute. Muusaan obboleessa isaa Haaruuniin yeroo Rabbii isaatiin dubbachuu deemu 'yaa Haaruun ummata keessatti bakka bu'aa kiyya ta'i; siyaasa gaaromsuufi isaanitti tola ooluudhaan amrii isaanii gaaromsi. Yakka hojjachuudhaan karaa warra badii keessa hin seenin. Yakkamtootas hin deeggarin' jedhe.

(143) Yeroo Muusaan guyyaa isaaf baallamametti Rabbii isaatiin dubbachuu dhufee Rabbiin isaas ajajaafi dhorgaa Isaa isaan dubbatee booda lubbuun isaa Rabbii isaa arguu hawwinaan gara Isaa ilaaluu gaafate. Rabbiin isaaf deebisee 'jiruu addunyaa irratti na hin argitu. Innis waan sana hin dandeenyeef. Garuu gara gaara sanaa yeroo ani Isatti mulladhe ilaali. Yoo inni bakka isaatti ragga'ee hafeef na argita. Yoo inni dachiin wal qixxaa'e immoo addunyaatti ana hin argitu' jedhe. Rabbiin yeroma gaarichatti mullatu dachiidhaan wal qixa ta'e. Muusaan gaggabee kufe. Yeroo gaggabbii isa mudate irraa dammaqu 'yaa Rabbi! Waan siin hin malle irraa sin qulqulleessa. Kanin addunyaa irratti si arguu gaafadhe irraa gara keetti tawbadheera. Ani ummata kiyya irraa mu'umina jalqabaati' jedhe.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Baniin Israa'iil odoma Muusaan isaan keessa jiruu jallina tokko irraa gara jallina biraatti jijijjiiramu.
- Ummanni tokko xiqqaachuu isheetiif ragaan guddaan yaaduma isaaniitiin fokkataa gaarii gochuufi gaarii fokkataa taasisuudha.
- Ummata gaaromsuufi hulaa badii cufuun kaayyoo nabiyyiifi daa'ii isa guddaadha.
- Rabbiin uumama isaa irraa namni tokkollee akka addunyaatti isa hin argine murteesse. Namni Isa jaallatu aakhiraatti isa arguudhaan kabajamuuf jira.

قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّي ٱصۡطَفَيۡتُكَ عَلَى ٱلنَّاسِ بِرِسَٰلَٰتِي وَبِكَلَٰمِي
فَخُذۡ مَآ ءَاتَيۡتُكَ وَكُن مِّنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ١٤٤ وَكَتَبۡنَا
لَهُۥ فِي ٱلۡأَلۡوَاحِ مِن كُلِّ شَيۡءٖ مَّوۡعِظَةٗ وَتَفۡصِيلٗا لِّكُلِّ
شَيۡءٖ فَخُذۡهَا بِقُوَّةٖ وَأۡمُرۡ قَوۡمَكَ يَأۡخُذُواْ بِأَحۡسَنِهَاۚ سَأُوْرِيكُمۡ
دَارَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ١٤٥ سَأَصۡرِفُ عَنۡ ءَايَٰتِيَ ٱلَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ
فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَإِن يَرَوۡاْ كُلَّ ءَايَةٖ لَّا يُؤۡمِنُواْ بِهَا
وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ ٱلرُّشۡدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗا وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ
ٱلۡغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗاۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا
وَكَانُواْ عَنۡهَا غَٰفِلِينَ ١٤٦ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا
وَلِقَآءِ ٱلۡأٓخِرَةِ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡۚ هَلۡ يُجۡزَوۡنَ إِلَّا مَا كَانُواْ
يَعۡمَلُونَ ١٤٧ وَٱتَّخَذَ قَوۡمُ مُوسَىٰ مِنۢ بَعۡدِهِۦ مِنۡ حُلِيِّهِمۡ
عِجۡلٗا جَسَدٗا لَّهُۥ خُوَارٌۚ أَلَمۡ يَرَوۡاْ أَنَّهُۥ لَا يُكَلِّمُهُمۡ
وَلَا يَهۡدِيهِمۡ سَبِيلًاۘ ٱتَّخَذُوهُ وَكَانُواْ ظَٰلِمِينَ ١٤٨
وَلَمَّا سُقِطَ فِيٓ أَيۡدِيهِمۡ وَرَأَوۡاْ أَنَّهُمۡ قَدۡ ضَلُّواْ قَالُواْ لَئِن
لَّمۡ يَرۡحَمۡنَا رَبُّنَا وَيَغۡفِرۡ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ١٤٩

144 Rabbiin Muusaadhaan ‘yaa Muusaa ani yeroon gara namootaatti si ergu isaan irra si filadheera; kallattiin siin dubbachuudhaanis si caalchiseera. Kabaja guddaa ani siif kenne kana fudhu. Kennaa guddaa kana irratti nama Rabbiin galateeffatu ta’i’ jedhe.

145 Muusaadhaaf luuhii muka yookiin waan biraa irraa ta’erratti dhimma amantiifi addunyaa isaanii irraa waan Banii Israa’iil haajomsiisu nama gorfamuuf gorsa, ahkaama namoonni itti haajomanuuf immoo addeessa goonee barreesine. Tawraatiin kana ciminaan qabadhu. Ummata kee Banii Israa’iilis akka isaan irra gaarii waan ishee keessa jiruu qabatanuuf itti himi. Booda nama ajaja kiyya irraa baheefi fincilee halaaka isaan mudatu isin agarsiisuufin jira.

146 Warra dachii irratti boonan mallattoolee kiyya kan moggaa fagoo, lubbuu isaanii xinxaluufi keeyyattoolee Qur’aana kootii hubachuu irraa nan deebisa. Yoo mu’ujizaa kamuu argan waan isheerraa garagalanuuf, Rabbiifi ergamaa Isaa faallessanuuf ishee hin dhugeessanu. Yoo karaa dhugaa gara jaalala Rabbii dhaqqabsiisu argan isa hin seenanu; isatti hin gammadanu. Yoo karaa jallinaa kan dallansuu Rabbitti nama dhaqqabsiisu argan immoo ni seenu. Wanti isaan tuqe kun hunduu sababa isaan mallattoolee Rabbii gurguddoo wanti ergamooleen ittiin dhufan dhugaa ta’uu akeeku kijibsiisanii ishee keessa ilaaluu irraa dagataniifi.

147 Warri keeyyattoolee keenya dhugaa ta’uu ergamaa akeektu kijibsiisanii Guyyaa Qiyaamaa Rabbiin wal qunnamuu kijibsiisan hojiin isaanii toltuun baddeetti. Waan ulaagaa ishee iimaana dhabaniif isheerratti hin mindeeffamanu. Guyyaa Qiyaamaa kufriifi shirkii hojjataa turan malee homaa hin mindeeffamanu. Mindaan kanaas jahannama keessatti hafuudha.

148 Ummanni Muusaa erga Muusaan Rabbii isaatiin dubbachuuf deemee faaya isaanii irraa suuraa jibichaa lubbuu hin qabne sagalee qabu hojjatan. Sila jibichi kun isaaniin hin dubbatu, karaa toltuuttis isaan hin qajeelchu, bu’aa isaaniif hin buusu yookiin miidhaa isaan irraa hin deebisuu hin beekanuu? Gabbaramaa isa godhatan. Sanaan warra lubbuu isaanii miidhan irraa ta’an.

149 Yeroo isaan gaabbanii dhama’anii jibicha Rabbii waliin gabbaramaa godhachuu isaaniitiin karaa sirrii irraa jallachuu isaanii baran Rabbitti watwaatanii ‘odoo Rabbiin keenya nu qajeelchuudhaan nu rahmatee gabbarsuu jibichaa kana nuu araaramuu baatee warra addunyaafi aakhiraa isaanii hoonga’an taana’ jedhan.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Gabrichi tola Rabbiin isarratti oole mullisuu qaba. Galanni dabalata fida.
- Gabrichi jechaafi gocha keessatti isa irra filatamaa qabachuu qaba.
- Sharii’aa Rabbii ciminaan, waan isa keessa jirutti hojjachuuf murteeffannoon qeebaluun dirqama ta’a.
- Gabrichi tokko yeroo dogongore yookiin haqa Rabbii isaa hirrise badii guddaa hojjate sana amanuu qaba. Mucuca isaa dhiisuu keessatti Rabbirraa garri itti daban garuma Isaa malee hin jiru.

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ غَضۡبَٰنَ أَسِفٗا قَالَ بِئۡسَمَا خَلَفۡتُمُونِي
مِنۢ بَعۡدِيٓۖ أَعَجِلۡتُمۡ أَمۡرَ رَبِّكُمۡۖ وَأَلۡقَى ٱلۡأَلۡوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأۡسِ
أَخِيهِ يَجُرُّهُۥٓ إِلَيۡهِۚ قَالَ ٱبۡنَ أُمَّ إِنَّ ٱلۡقَوۡمَ ٱسۡتَضۡعَفُونِي وَكَادُواْ
يَقۡتُلُونَنِي فَلَا تُشۡمِتۡ بِيَ ٱلۡأَعۡدَآءَ وَلَا تَجۡعَلۡنِي مَعَ ٱلۡقَوۡمِ
ٱلظَّٰلِمِينَ ١٥٠ قَالَ رَبِّ ٱغۡفِرۡ لِي وَلِأَخِي وَأَدۡخِلۡنَا فِي رَحۡمَتِكَۖ
وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ١٥١ إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ ٱلۡعِجۡلَ سَيَنَالُهُمۡ
غَضَبٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَذِلَّةٞ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي
ٱلۡمُفۡتَرِينَ ١٥٢ وَٱلَّذِينَ عَمِلُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ثُمَّ تَابُواْ مِنۢ
بَعۡدِهَا وَءَامَنُوٓاْ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعۡدِهَا لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ١٥٣
وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى ٱلۡغَضَبُ أَخَذَ ٱلۡأَلۡوَاحَۖ وَفِي نُسۡخَتِهَا
هُدٗى وَرَحۡمَةٞ لِّلَّذِينَ هُمۡ لِرَبِّهِمۡ يَرۡهَبُونَ ١٥٤ وَٱخۡتَارَ مُوسَىٰ
قَوۡمَهُۥ سَبۡعِينَ رَجُلٗا لِّمِيقَٰتِنَاۖ فَلَمَّآ أَخَذَتۡهُمُ ٱلرَّجۡفَةُ قَالَ
رَبِّ لَوۡ شِئۡتَ أَهۡلَكۡتَهُم مِّن قَبۡلُ وَإِيَّٰيَۖ أَتُهۡلِكُنَا بِمَا فَعَلَ
ٱلسُّفَهَآءُ مِنَّآۖ إِنۡ هِيَ إِلَّا فِتۡنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَآءُ وَتَهۡدِي
مَن تَشَآءُۖ أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغۡفِرۡ لَنَا وَٱرۡحَمۡنَاۖ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡغَٰفِرِينَ ١٥٥

(150) Muusaan yeroma maqoo Rabbii isaa irraa gara ummata isaatti deebi'u jibicha gabbaruu irratti waan isaan argeef dallansuufi gaddaan guutamee 'yaa ummata kiyya haalli booda ani deemee isin ittiin ana bakka buutan akkaan fokkateera. Waan gara halaakaafi salphinaatti dhaqqabsiisuudha. Ana eeguu irraa nuffitaniiti jibicha gabbaruutti seentanii?' jedhe. Dallansuun isaa guddachuu irraa kan ka'e luuhicha darbatee mataafi hareeda obboleessa isaa Haaruun, waan inni isaan keessatti hafee jibicha gabbaruu kana jijjiiruu dhabeef jecha, qabee ofitti bute. Haaruun Muusaatti rakkoo isaa himatee 'yaa ilma haadha kiyyaa! Ummanni na hacuucanii na dadhabsiisan. Na ajjeesuutti dhihaatan. Adabbii ittiin diina kiyya gammachiiftu ana hin adabin. Dallansuu keetiin ummata jibicha gabbaruudhaan lubbuu isaanii miidhanii waliin ana hin taasisin' jedhe.

(151) Achumaan Muusaan Rabbii isaa kadhatee 'yaa Rabbi! Anaafi obboleessa kiyya Haaruunii araarami. Rahmata kee keessa nu seensisii kallattii hunda irraan ishee nutti marsiisi. Ati yaa Rabbii keenya mararfataa hundarra mararfataadha' jedhe.

(152) Warri jibicha gabbaramaa taasifatanii gabbaran dallansuun guddaan Rabbii isaanii biraa ta'eefi xinneenyi isaan mudata. Mindaadhuma akka kanaa warra kijiba Rabbirratti uuman mindeessina.

(153) Warri yakka akka shirkiifi dilii biroo hojjatanii ergasii tawbatanii gara Rabbitti deebi'anii yakka hojjataaran dhiisan, yaa ergamichaa! Rabbiin kee booda tawbaafi shirkii dhiisanii gara iimaanaa deebi'uutii yakka isaanii araaramaa isaan mararfataadha.

(154) Muusaa irraa yeroo dallansuun qabbanaa'u Luuhii ishee sababa dallansuutiin gate fuudhe. Luuhiiwwan kun jallina irraa qajeelfamaafi ibsa haqaa qabdi turte. Warra Rabbii isaanii sodaatanuuf immoo rahmata qabdi.

(155) Muusaan ummata isaa irraa namoota torbaatama filatee isa ummanni isaa wallaalaan jibicha gabbaran irraa akka isaan diiggatanuuf filate. Rabbiinis yeroo isaan baallamaaf keessa dhufan wareege. Yeroo dhufan Rabbirratti gootomanii akka Muusaan ijaan Rabbiin isaan agarsiisu gaafatan. Sosochiin isaan qabdee cimina ishee irraa gaggabanii dhuman. Muusaan gama Rabbii isaatti watwaatee ni jedhe: 'Yaa Rabbi! Odoo isaaniifi ana halaakuu feetee duraanis ni halaakta ture. Waan warri sammuu hirruu hojjataniin nu halaaktaa? Jibicha gabbaruun ummanni kiyya godhes isheen mokkoroodhuma kee kan ati abbaa feete ittiin jalliftee abbaa feete qajeelchituudha. Ati amrii keenya irratti moohaadha. Yakka keenya nuuf araarami. Rahmata kee ballaa ta'een nu mararfadhu. Ati caalaa warra yakka araaramee dilii dhiiseeti.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Keeyyattoota taran keessa namni odoo ragaan ifaan jiruu yaadaan qabsaa'ee dogongore yeroo murtii uzriin isaaf hin kennamu.
- Seera du'aa'ii irraa tokko mataa ofiitiin jalqabuudha. Kanaaf Muusaan ofii isaatiif waan dallaneef jalqaba araarama kadhatee ergasii obboleessa isaatiif warra jibicha gabbare dinniinuu keessatti hanqise jechuu yaadee kadhate.
- Dallansuu Rabbii irraa eeggachuun dirqama ta'a. Akka Muusaan fuuldura Rabbii isaatti ta'eefi akka inni dallansuu Rabbii isaa irraa sodaatu ilaali.

ثلاثة أرباع الحزب ١٧

۞ وَٱكۡتُبۡ لَنَا فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ
إِنَّا هُدۡنَآ إِلَيۡكَۚ قَالَ عَذَابِيٓ أُصِيبُ بِهِۦ مَنۡ أَشَآءُۖ وَرَحۡمَتِي
وَسِعَتۡ كُلَّ شَيۡءٖۚ فَسَأَكۡتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤۡتُونَ
ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَٰتِنَا يُؤۡمِنُونَ ١٥٦ ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلۡأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكۡتُوبًا عِندَهُمۡ
فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَٱلۡإِنجِيلِ يَأۡمُرُهُم بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَىٰهُمۡ
عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ
ٱلۡخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنۡهُمۡ إِصۡرَهُمۡ وَٱلۡأَغۡلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتۡ
عَلَيۡهِمۡۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُواْ
ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ١٥٧
قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي
لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ
فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ
وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٥٨ وَمِن
قَوۡمِ مُوسَىٰٓ أُمَّةٞ يَهۡدُونَ بِٱلۡحَقِّ وَبِهِۦ يَعۡدِلُونَ ١٥٩

(156) Addunyaa kana irratti warra qananiifi fayyummaadhaan kabajjee hojii gaariitti isaan qajeelchite irraa nu taasisi. Aakhiraatti immoo gabroottan kee warra jannata qopheessiteef irraa nu taasisi. Nuti hanqisuu keenya amannee gara keetti tawbanneerra. ‘ Rabbiin ol ta’e ni jedhe: ‘adabbii kiyyaan warra yakka hojjatan abbaa fedhen tuqa; rahmanni kiyya immoo waan addunyaa irra jiru hunda wal geesse. Uumamni tokkollee kan rahmanni Rabbii isa hin dhaqqabin hin jiru. Rahmata kiyya warra ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaatan, zakaa qabeenya isaanii kennaniifi keyyattoota keenyatti amananiif aakhiraatti murteessuufin jira.

(157) Isaan warra nabi Muhammadiin (saw) hordofanuudha. Inni nabiyyii ummiyyii hin dubbifneefi hin barreessineedha. Rabbii isaatu gara isaatti beeksise. Inni isa maqaa isaatiifi amala isaa akkasumas waan isarratti buufamu Tawraat isa Muusaa irratti buufame keessatti kan toltuutti isaan ajaju, hamtuu irraa isaan dhorgu, nyaataafi dhugaatii gaggaarii kan miidhaan isa keessa hin jirre isaaniif eeyyamu, waan fokkataa irraa isaan dhorguufi ahkaama ciccimaa isaanitti ulfaatu isaanirraa salphisu ta’uu isaa arganuudha. Warri Banii Israa’iiliifi kan biroo irraas itti amananii isa kabajan, kaafirootа diina isa godhatan irratti isa tumsaniifi Qur’aana isa isarratti qajeelfama ifaa ta’ee buufame hordofan, isaan warra milkaa’oo waan fedhan argatanii waan sodaatan irraa bilisa bahanuudha.

(158) Yaa ergamichaa! ‘yaa namootaa! Ani ergamaa Rabbii gara keessan hundatti ergameedha. Inni Isa mootummaan samiifi dachii kan Isaa qofaati. Gabbaramaan dhugaa Isa malee hin jiru. Ni fayyisa; ni ajjeesa. Rabbitti amanaa; nabiyyii Isaa Muhammad (saw) isa hin dubbifneefi hin barreessinettis amanaa. Kan inni dhufe wahyii Rabbiin gara Isaa beeksiseeni. Inni Rabbitti ni amana; waan isarratti buufamettis ni amana; nabiyyii isaan duraatti waan buufames adda baasuun maleetti amana. Waan inni Rabbii isaa irraa fide keessatti isa hordofaa. Kanaan waan addunyaafi aakhiraatti bu’aa isiniif qabutti qajeeluun keessan ni kajeelama. Rabbiin erga ummata Banii Israa’iil warra jibicha gabbaran dubbatee kan biroo warri isaan kanaan faallaa hojjatan akka jiran dubbatee ni jedhe:

(159) Ummata Muusaa irraa gareen amantii sirrii irra gadi dhaabatu, namoota itti akeekanuufi hin jallanne haqaan murteessan ni jiru.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Tawraatiifi Injiil akka nabi Muhammad (saw) ergamuufi dhugaa ta’e ragaa ifaa of keessaa qabu.
- Rahmanni Rabbii waan hundaaf ballaadha. Garuu hangi inni gabroota isaa rahmatu wal cacaala. Sadarkaa iimaanaatiifi hojii gaariitiin wal caala.
- Du’aa’iin akkaataa yeroo irratti hundaa’ee walitti qaba yookiin adda adda bahaa ta’uun ni mala. Muusaan bakka kanatti walitti qaba godhe.
- Rabbiin haqummaa isaa irraa kan ka’e ummata Muusaa keessaa warra xiqqoo haqa irratti gadi dhaabattu akka namni Baniin Israa’iil hunduu jallattuudha hin jenneef dubbate.

وَقَطَّعْنَٰهُمُ ٱثْنَتَىْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًاۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ
مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسْتَسْقَىٰهُ قَوْمُهُۥٓ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَۖ
فَٱنۢبَجَسَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًاۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ
مَّشْرَبَهُمْۚ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْغَمَٰمَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ
ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰۖ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْۚ وَمَا
ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ١٦٠
وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ ٱسْكُنُوا۟ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ وَكُلُوا۟ مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا۟ حِطَّةٌ وَٱدْخُلُوا۟ ٱلْبَابَ سُجَّدًا
نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطِيٓـَٰٔتِكُمْۚ سَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ١٦١
فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ
لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا۟
يَظْلِمُونَ ١٦٢ وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَتْ
حَاضِرَةَ ٱلْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِى ٱلسَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ
حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۙ لَا تَأْتِيهِمْۚ
كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ١٦٣

160 Ilmaan Israa'iil gosa kudha lamatti qoonne. Yeroo ummanni isaa dhugaatii isarra barbaadu Muusaatti 'yaa Muusaa ulee keetiin dhagaa rukuti' jechuu beeksifne. Muusaan ni rukute. Lakkoofsa gosa isaanii kudha lamaaniin bishaan burqe. Gosti hunduu bakka dhugaatii dhuunfaa ishee barte; gosti biraa ishee waliin itti hin hirmaatu. Gaaddisa isaan irratti gaaddiddeessinee bakka isaan deeman deema; bakka dhaabatanitti ni dhaabata. Tola keenya irraa dhugaatii mi'aawaa akka dammaatiifi simbira xiqqaa foon gaarii qabdu isaanirratti ergine. 'Gaggaarii waan nuti isiniif kenninee nyaadhaa' isaaniin jenne. Miidhaafi ni'imaatti kafaruu isaan irraa argameen homaa nu hin hirrifne. Garuu sababa yakka hojjachuutiin lubbuu isaanii adabbiif saaxilanii ofuma miidhan.

161 Yaa ergamichaa! Yeroo Rabbiin Banii Israa'iiliin 'Baytal Maqdisiin seenaa; fuduraa ishee irraa bakka feetaniifi yeroo feetanitti nyaadhaa. Yaa Rabbii keenya yakka keenya nurraa harcaasi jedhaa. Rabbii keessaniif rukuu'a bu'aa of gadi qabaa seenaa. Yoo kana gootaniif yakka keessan isiniif dhiifna. Warra tola hojjataniif toltuu addunyaafi aakhiraa ni daballa' jedhu yaadadhu.

162 Yakkamtoonni jecha isa itti ajajaman jijjiiranii isa silaa araarama barbaadan 'firii (callaa midhaanii) qajjiisaan jiru barbaanna' jedhan. Gocha isa itti ajajamanis jijjiiranii Rabbiif gadi jedhaa seenuu dhiisanii teessuma isaaniitiin siqaa seenan. Sababa miidhaa isaanii adabbii samii irraa isaanitti ergine.

163 Yaa ergamichaa! yahuudota yaadachiisuuf jecha adabbii Rabbiin abbootii isaaniitti buuse kan seenaa gandattii galaanatti dhihoo jirtuu yeroo isaan erga dhorgamanii booda guyyaa xinnaa adamsachuudhaan daangaa taranii gaafadhu. Guyyaa xinnaa qurxummiin gubbaa galaanaatti baatee isaanitti dhufti; guyyaa biraa immoo isaanitti hin dhuftu kanaan mokkoraman. Sababa isaan ajaja Rabbii irraa bahanii yakka hojjataniif Rabbiin isaan mokkore. Ishee adamsuuf malanii guyyaa xinnaa kiyyoo (saaphana) kaa'anii boolla qotanii qurxummiin guyyaa xinnaa dhuftee itti seenti. Guyyaa guddaa ishee fudhatanii nyaatu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Mormiifi kufriin tolli Rabbii namarraa ka'uudhaaf sababa guddaadha.
- Adabbiin namootatti bu'uudhaaf sababni tokko sharii'aatti tooftaa baasuudha.
- Rabbiin Banii Israa'iil irratti xinneenyaafi hiyyummaa murteesse. Sababa miidhaa hojjachuufi jallina isaanii yeroo hundaawuu nama adabbii cimaa isaan dhandhamsiisu isaanirratti erguuf beeksise.

وَإِذۡ قَالَتۡ أُمَّةٞ مِّنۡهُمۡ لِمَ تَعِظُونَ قَوۡمًا ٱللَّهُ مُهۡلِكُهُمۡ أَوۡ مُعَذِّبُهُمۡ
عَذَابٗا شَدِيدٗاۖ قَالُواْ مَعۡذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَلَعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ ١٦٤
فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِۦٓ أَنجَيۡنَا ٱلَّذِينَ يَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ
وَأَخَذۡنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ بِعَذَابِۭ بَـِٔيسِۭ بِمَا كَانُواْ يَفۡسُقُونَ ١٦٥
فَلَمَّا عَتَوۡاْ عَن مَّا نُهُواْ عَنۡهُ قُلۡنَا لَهُمۡ كُونُواْ قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ ١٦٦
وَإِذۡ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبۡعَثَنَّ عَلَيۡهِمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَن يَسُومُهُمۡ
سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ ٱلۡعِقَابِ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ
١٦٧ وَقَطَّعۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ أُمَمٗاۖ مِّنۡهُمُ ٱلصَّٰلِحُونَ وَمِنۡهُمۡ
دُونَ ذَٰلِكَۖ وَبَلَوۡنَٰهُم بِٱلۡحَسَنَٰتِ وَٱلسَّيِّـَٔاتِ لَعَلَّهُمۡ
يَرۡجِعُونَ ١٦٨ فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٞ وَرِثُواْ ٱلۡكِتَٰبَ
يَأۡخُذُونَ عَرَضَ هَٰذَا ٱلۡأَدۡنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغۡفَرُ لَنَا وَإِن
يَأۡتِهِمۡ عَرَضٞ مِّثۡلُهُۥ يَأۡخُذُوهُۚ أَلَمۡ يُؤۡخَذۡ عَلَيۡهِم مِّيثَٰقُ ٱلۡكِتَٰبِ
أَن لَّا يَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّ وَدَرَسُواْ مَا فِيهِۗ وَٱلدَّارُ ٱلۡأٓخِرَةُ
خَيۡرٞ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ١٦٩ وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ
بِٱلۡكِتَٰبِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُصۡلِحِينَ ١٧٠

(164) Yaa ergamichaa! Yeroo gareen isaan irraa taate badii kanarraa dhorgitu gareen biraa immoo 'maaliif ummata Rabbiin addunyaa irratti sababa yakka isheen hojjatteen ishee halaaku yookiin Guyyaa Qiyaamaa adabbii cimaa ishee adabu gorsitu?' jette. Gorsitoonni immoo 'gorsi nuti isaan gorsinuuf isa Rabbiin gaariitti ajajuufi hamtuu irraa dhorguutti nu ajaje raawwachuudhaan uzrii Isa biratti fixachuufi qajeeluu isaanii kajeeluudhaani' jedhan.

(165) Yeroma yakkamtoonni gorsa sana didanii badii itti fufan, warra hamtuu irraa dhorgan baraarree warra guyyaa xinnaa adamsuudhaan miidhaa raawwatan sababa isaan ajaja Rabbii irraa bahan adabbii cimaadhaan isaan qabne.

(166) Yeroma isaan Rabbiin yakkuu keessatti boonaafi diddaadhaan daangaa taranii gorfamuu didan 'yaa yakkamtootaa jaldeeyyii salphatoo ta'aa' jenne. Akkuma nuti feene ta'an. Waa tokko yeroo nuti ta'i jenne ni ta'a.

(167) Yaa ergamichaa! Yeroo Rabbiin beeksisa ifaa beeksisee yahuudota irratti nama hanga Guyyaa Qiyaamaatti isaan xiqqeessuufi addunyaa irratti isaan salphisun isaanirratti moosisa jedhu yaadadhu. Rabbiin kee nama isa faallesseef abbaa adabbii ariifataati; addunyaa irratti adabbii isaaf ariifachiisuun ni mala. Garuu gabroottan Isaa irraa abbaa tawbateef araaramaadha; Isaan mararfataadhas.

(168) Erga isaan waliin jiraataa turanii dachii keessatti gosa gosaan adda kunne. Isaan irraa namoota gaggaarii haqa Rabbiitiifi haqa namaatiin dhaabatutu jira. Isaan irraa kan jiddu galaa ni jira. Akkasumas isaan irraa kan yakkaan lubbuu isaanii irratti daangaa tarantu jiru. Akka isaan waan irra jiran irraa deebi'anuuf jecha ballinaafi dhiphinaan isaan mokkorre.

(169) Isaan kana booda immoo warra hamaa bakka isaan bu'antu dhufan. Tawraatiin abbootii isaanii irraa fudhatanii isa qara'uu ittiin hin hojjatanu. Kitaaba Rabbii jallisanii jijjiiranii waan Rabbiin hin buusiniin murteessanii malaammaltummaa ittiin fudhatu. Rabbiin nuuf araarama jedhanii lubbuu isaanii tasgabbeessu. Ammas yoo booda sanaatii meeshaan addunyaa deddeebi'ee isaanitti dhufe ni fudhatu. Maali sila Rabbiin warra kana irraa jecha Rabbii jallisuufi jijjiiruun maleetti akka Rabbirratti haqa qofa dubbatan waadaa isaan hin seensifnee? Kitaabichatti hojjachuu dhiisuun isaanii wallaalumaafii miti; inumaa beekumsaa waliini. Waan isa keessa jiru qara'anii baraniiru. Kanaafuu diliin isaanii akkaan guddaadha. Warra ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaataniif biyya aakhiraa kan qananiin isaanii dhaabbataa ta'etu addunyaa meeshaa dhumtuu irra caalaadha. Sila warri meeshaa xiqqootti jijjiiratan kun wanti Rabbiin warra isa sodaataniif qopheesse caalaafi turaa ta'uu hin xinxalanuu?

(170) Warra kitaaba qabatanii waan isa keessa jiruun hojjatanuufi salaata sirna ishee guutanii salaatan Rabbiin hojii isaanii irratti isaan mindeessuuf jira. Rabbiin mindaa nama hojiin isaa gaarii hin balleessu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Yeroo adabbiin ummata wahii irratti bu'e warri toltuutti ajajanuufi hamtuu irraa dhorgaa turan ni baraaramu.
- Adabbii Rabbii irraa eeggachuun dirqama ta'a. Inni akka Baniin Israa'iil jaldeessatti jijjiiraman addunyaatti nama mudachuun ni mala.
- Qananiin addunyaa yoo hanga fedhe guddaa ta'ee mul'ates kan aakhiraatiin wal biratti yeroo ilaalamu xiqqoodha.
- Booda iimaanaatii hojiin caalaan salaata salaatuudha. Isheen utubaa amrii waan taateefi.

الحزب ١٨

۞وَإِذۡ نَتَقۡنَا ٱلۡجَبَلَ فَوۡقَهُمۡ كَأَنَّهُۥ ظُلَّةٞ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُۥ وَاقِعُۢ بِهِمۡ
خُذُواْ مَآ ءَاتَيۡنَٰكُم بِقُوَّةٖ وَٱذۡكُرُواْ مَا فِيهِ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٧١
وَإِذۡ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِيٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمۡ ذُرِّيَّتَهُمۡ وَأَشۡهَدَهُمۡ
عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ أَلَسۡتُ بِرَبِّكُمۡۖ قَالُواْ بَلَىٰ شَهِدۡنَآۚ أَن تَقُولُواْ يَوۡمَ
ٱلۡقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنۡ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ١٧٢ أَوۡ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشۡرَكَ
ءَابَآؤُنَا مِن قَبۡلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةٗ مِّنۢ بَعۡدِهِمۡۖ أَفَتُهۡلِكُنَا
بِمَا فَعَلَ ٱلۡمُبۡطِلُونَ ١٧٣ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ وَلَعَلَّهُمۡ
يَرۡجِعُونَ ١٧٤ وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱلَّذِيٓ ءَاتَيۡنَٰهُ ءَايَٰتِنَا فَٱنسَلَخَ
مِنۡهَا فَأَتۡبَعَهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ فَكَانَ مِنَ ٱلۡغَاوِينَ ١٧٥ وَلَوۡ شِئۡنَا
لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُۚ فَمَثَلُهُۥ
كَمَثَلِ ٱلۡكَلۡبِ إِن تَحۡمِلۡ عَلَيۡهِ يَلۡهَثۡ أَوۡ تَتۡرُكۡهُ
يَلۡهَثۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۚ فَٱقۡصُصِ
ٱلۡقَصَصَ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ ١٧٦ سَآءَ مَثَلًا ٱلۡقَوۡمُ ٱلَّذِينَ
كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَأَنفُسَهُمۡ كَانُواْ يَظۡلِمُونَ ١٧٧ مَن يَهۡدِ ٱللَّهُ
فَهُوَ ٱلۡمُهۡتَدِيۖ وَمَن يُضۡلِلۡ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ١٧٨

(171) Yaa Muhammad! Yeroo nuti gaara buqqifnee gubbaa Banii Israa'iilitti yeroo isaan waan Tawraatiin keessaa qeebaluu didan ol kaafnee gaarri akka duumessa isaan aguuguu ta'ee, isaanis nutti kufaaraa amananu 'akka Rabbiin sodaattaniif jecha waan nuti isiniif kennine cimina, jabinaafi murtii guutuudhaan qabadhaa; ahkaama isa keessa jiru yaadadhaa hin dagatinaa' jennu yaadadhu.

(172) Yaa Muhammad! Yeroo Rabbiin kee dugda Aadam irraa ilmaan isaa baasee gooftummaa Isaa isaan mirkaneessisee 'Ani gooftaa keessan hin taanee?' jennaan uumama isaaniitiin waan inni uumaafi sooraa isaanii ta'uu beekanuuf hundi isaaniituu 'eeyyeen Ati Rabbii keenya' jedhan. Achumaan Rabbiin 'inni kun mokkoroo keessaniif; akka isin Guyyaa Qiyaamaa ragaa Rabbii keessanii mormitanii kana hin beeknu hin jenneef waadaa isin qabsiifne' jedhe.

(173) Yookiin immoo abbootii keenyatu waadaa diganii Rabbitti qindeessinaan nuti shirkii kana irratti abbootii keenya hordofnee sila shirkii abbootiin keenya hojjatanii ittiin hojii isaanii balleessaniin nu qabdaa?' akka isin hin jenneefi.

(174) Akkuma booda warra kijibsiisanii keessatti keeyyattoota ibsinetti warra kanaafis akka isaan shirkii irraa gara tawhiidaatti deebi'aniif ibsina.

(175) Yaa ergamichaa! Seenaa namicha keeyyata keenya isaaf kenninaan ishee hubatee haqa ishee keessa jiru hubatee ittiin hojjachuu dhiisee irraa qullaa ta'ee shayxaanni isa qunnamee hiriyaa isaa ta'ee booda qajeelaa turee hoonga'aa irraa ta'ee Banii Israa'iil irratti dubbisi.

(176) Odoo keeyyata kanaan isa fayyaduu feenee silaa gara isheetti isa qajeelchuudhaan addunyaafi aakhiraatti isa kabajna ture. Garuu inni ogga aakhiraa irra addunyaa filatu waan ishee xinneessu filate dhara lubbuun isaa feetu hordofe. Fakkeenyi isaa addunyaa irratti bololuu keessatti akka fakkeenya saree haala kamuu keessatti arraba isaa gadi baasuu hin dhiifneeti. Yoo ciisaa jiraates arraba baasa; yoo ari'ames arraba baasa. Fakkeenyi kun fakkeenya warra keeyyattoota keenya kijibsiisuudhaan jallataniiti. Yaa ergamichaa! Akka isaan kijibsiisuufi jallina kana irraa dhorgamaniif seenaa isaanirratti odeessi.

(177) Ummata ragaa keenya kijibsiisanii ishee dhugoomsuu didanii sanaan lubbuu isaanii bakka halaakaa fidanii ishee miidhan irra hamaan hin jiru.

(178) Namni Rabbiin gara karaa qajeelaatti isa qajeelche isatu dhugumaan qajeelaadha. Namni Rabbiin karaa sirrii irraa isa fageesse isaan dhugumatti warra carraa isaanii aakhiraa balleessaniidha. Warra lubbuufi maatii isaanii Guyyaa Qiyaamaa hoonga'aniidha. Kanatu hoonguu ifa galaadha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Kaayyoon Rabbiin kitaaba samii irraa buuseef ittiin haa hojjatamuuf malee dubbisuu qofaafii miti.
- Rabbiin ogguma namoota uume irraa eegalee ragaa tokkummaa isaa hubachuu nama keessa kaa'eera. Yeroo uumamni isaa nagaa ta'ee wanti ishee balleessu odoo irra hin seenin hafe sana ni hubata.
- Keeyyattoota taran keessa warra ittiin hojjachuutti qajeelfameef xinxallaatu jira.
- Keeyyattoota taran keessa qajeelumaafi tika Rabbirraa barbaaduuf gara Isaatti deebi'uu nama akeekuutu jira.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ
بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا ۚ
أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾ وَلِلَّهِ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ ۚ
سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ
وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم
مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾ أَوَلَمْ
يَتَفَكَّرُوا ۗ مَا بِصَاحِبِهِم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾
أَوَلَمْ يَنظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ
مِن شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَن يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ
بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾ مَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ ۚ وَيَذَرُهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۖ
قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي ۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ۚ ثَقُلَتْ فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً ۗ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا ۖ
قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

(179) Dhugumatti jinnoota baay'eefi namoota baay'ee jahannamaaf uumneerra. Isaan hojii warra ibiddaa hojjatuu dursinee beekne. Isaan sammuu qabuu waan isaan fayyaduufi miidhu adda baasanii hin beekanu; ijas qabuu garuu mallattoolee lubbuu isaaniifi kan biroo keesaa hin ilaalanu. Dhageettii qabuu garuu keeyyattoota Rabbii dhaga'anii ittiin hin hubatanu. Warri amaloota taran kanaan ibsaman sammuu dhabuu keessatti akka beelladaati. Inumaayyuu isaan beelladarra jallina keessa achi fagoodha. Isaan Rabbiifi guyyaa aakhiraatti amanuu irraa dagatoodha.

(180) Rabbiif maqoolee gaggaarii guddinaafi guutina Isaa akeektutu jirti. Waan Isarraa argachuu feetan keessatti isheedhaan Isa kadhaa. Warra maqoolee kana keessatti waan Rabbiin malee jiruuf gochuudhaan, yookiin Isarraa mormuun, yookiin hiika ishee jijjiiruun yookiin waan biraa itti fakkeessuun haqa irraa jallatan dhiisaa. Warra haqa irraa jallatan kana sababa waan isaan hojjataa turaniitiif adabbii laalessaa mindeessuuf jirra.

(181) Ummata nuti uumne irraa garee mataa ofiitiif qajeeltee kan biroos itti waamtutu jirti. Murtii keessattis haqaan murteessu.

(182) Warra keeyyattoota keenya kijibsiisanii itti amanuu didan hulaa soorataa isaanitti bannee yeroo jallina sana keessa fagaatan akka tasaa adabbiin isaan qabna.

(183) Akka isaan adabamaa hin jirru jedhanii kijibsiisuufi kufrii isaanii irra turaniifin adabbii irraa tursiisa. Kanaan adabbiin dachaa isaanitti ta'a. Tooftaan kiyya cimaadha; gaarii fakkeessee isaanitti agarsiiseen ittiin isaan salphisa.

(184) Warri kijibsiisan kun sila sammuu isaaniitiin xinxalanii akka Muhammad (saw) maraatuu hin taaneefi akka Rabbiin adabbii Isaarraa haa sodaachisuuf erge hin hubatanuu?

(185) Sila warri kun gara mootummaa Rabbii kan samiifi dachii keessa jiru, gara waan Rabbiin isaan keessatti uumee bineensotaafi biqilootaa, gara umurii isaanii ishee dhumuutti dhihaattee ilaalanii xinxalanii odoo yeroon hin tarin hin tawbatanuu? Yeroo Qur'aana, waadaafi dinniina isa keessa jirutti hin amanin kitaaba biraa kamumatti amanu?

(186) Nama Rabbiin karaa sirrii irraa isa jallise wanti karaatti isa qajeelchu isaaf hin jiru. Rabbiin jallinaafi kufrii isaanii keessatti kan dhama'an godhee isaan dhiisa. Homaatti hin qajeelanu.

(187) Kijibsiiftonni kun Qiyaamaa irraa 'isheen yeroo kam dhaabatti?' jedhanii si gaafatu. Yaa Muhammad! Beekumsi ishee anas ta'ee nama biraa bira hin jiru; beekumsi ishee Rabbiin bira qofa. Yeroo ishee murteeffame kan mullisu Rabbiin malee hin jiru. Amriin ishee warra samiifi dachiirratti dhokatteetti. Akka tasaa malee isinitti hin dhuftu. Akka waan Qiyaamaa baruuf bololaartuu beekumsa ishee irraa si gaafatu. Akka ati ishee irraa Rabbii kee hin gaafanne hin beekanu. 'Beekumsi Qiyaamaa Rabbiin bira qofa; garuu namoonni baay'een hin beekanu' isaaniin jedhi.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rabbiin ummataaf bu'aa argamsiisuuf jecha meeshaa ittiin hubatuufi baru kan akka qalbii, ijaafi gurraa uume.
- Maqaa Rabbiitiin du'aa gochuun sababa du'aa'iin qeebalamuu ta'a.
- Guddina samiifi dachii xinxaluu; xinxallaa kanaan gara wanti gabbaramuu qabu Rabbiin tokkicha ta'etti gahuudhaaf.

قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ
أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ
ربع الحزب ١٨ إِنۡ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٞ وَبَشِيرٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ١٨٨ ۞ هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَكُم
مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَجَعَلَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا لِيَسۡكُنَ إِلَيۡهَاۖ فَلَمَّا
تَغَشَّىٰهَا حَمَلَتۡ حَمۡلًا خَفِيفٗا فَمَرَّتۡ بِهِۦۖ فَلَمَّآ أَثۡقَلَت دَّعَوَا
ٱللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنۡ ءَاتَيۡتَنَا صَٰلِحٗا لَّنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ١٨٩
فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُمَا صَٰلِحٗا جَعَلَا لَهُۥ شُرَكَآءَ فِيمَآ ءَاتَىٰهُمَاۚ فَتَعَٰلَى
ٱللَّهُ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ١٩٠ أَيُشۡرِكُونَ مَا لَا يَخۡلُقُ شَيۡـٔٗا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ
١٩١ وَلَا يَسۡتَطِيعُونَ لَهُمۡ نَصۡرٗا وَلَآ أَنفُسَهُمۡ يَنصُرُونَ ١٩٢
وَإِن تَدۡعُوهُمۡ إِلَى ٱلۡهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمۡۚ سَوَآءٌ عَلَيۡكُمۡ أَدَعَوۡتُمُوهُمۡ
أَمۡ أَنتُمۡ صَٰمِتُونَ ١٩٣ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ
أَمۡثَالُكُمۡۖ فَٱدۡعُوهُمۡ فَلۡيَسۡتَجِيبُواْ لَكُمۡ إِن كُنتُمۡ
صَٰدِقِينَ ١٩٤ أَلَهُمۡ أَرۡجُلٞ يَمۡشُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَيۡدٖ يَبۡطِشُونَ
بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَعۡيُنٞ يُبۡصِرُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ ءَاذَانٞ يَسۡمَعُونَ
بِهَاۗ قُلِ ٱدۡعُواْ شُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ١٩٥

(188) Yaa Muhammad! ‘waan Rabbiin fedhe malee mataa kiyyaaf toltuu fiduufi hamtuu deebisuu hin danda’u; sun gara Rabbiiti. Waan Rabbiin kiyya na barsiise malee hin beeku. Ghaybii hin beeku. Odoon fagoo beekee silaa waanin odoo wanti tokko hin uumamin dursee beekuuf sababa ishee bu’aa naaf buuftuufi badii narraa deebistu qofan hojjadha; ani ergamaa Rabbiin biraa ta’eedha malee homaa miti. Adabbii isaa laalessaa ta’e irraan dinniina. Ummata amanan immoo mindaa gaariidhaan nin gammachiisa’ jedhi.

(189) Inni Isa lubbuu tokkicha Aadam irraa isin argamsiiseedha. Aadam irraa niitii isaa Hawwaa’i uume. Akka waliin mukuu bahanuufi isheetti tasgabbaa’uuf cinaacha isaarraa uume. Yeroma isaan wal qunnaman ulfa salphaa isheetti hin beekamne wahii ulfoofte. Innis jalqaba irratti waan ta’eef. Ulfa ishee kanaan odoo itti hin ulfaatin dhimma isheetiif ni deemti ture. Yeroo inni garaa ishee keessatti guddannaan yeroo itti ulfaatu isaan lamaan ‘yaa Rabbii keenya yoo ilma uumama gaarii guutuu nuuf kennite warra tola kee galateeffatu irraa taana’ jedhanii kadhatan.

(190) Yeroma Rabbiin du’aa’ii isaanii qeebalee akkuma isaan kadhatanitti ilma gaarii isaaniif kennu waan Rabbiin isaaniif kenne keessatti shariika Rabbiif godhanii ‘Abdul Haaris’ (gabricha qonnaa) moggaasanii waan biraatiif gabricha godhan. Rabbiin shariika hunda irraawuu qulqullaa’eera. Inni gooftummaafi gabbaramuudhaan kophaa bahaadha.

(191) Sila sanamoota kana odoo akka isheen homaa uumuu hin dandeenye beekanuu ibaadaa keessatti ishee Rabbiif shariika godhuu? Isheenuu uumamtuudha akkamitti Rabbiif shariika ishee godhu?

(192) Gabbaramtoonni kun warra gabbaran tumsuufi mataa ishee tumsuu hin dandeessu. Akkam ishee gabbaru ree?

(193) Yaa mushrikootaa! Yoo gabbaramtoota Rabbii gaditti godhattan kana gara qajeelumaatti waamtan isiniif hin owwaatanu; isin hin hordofanus. Ishee biratti waamuun keessaniifi dhiisuun wal qixa. Isheen lubbu dhabeeyyii waan taateef hin dhageessu hin dubbattu.

(194) Warri isin Rabbii gaditti gabbaraartan uumamoota Rabbiiti. Isaan qabeenya Rabbiiti. Isaan kana keessatti isiniin wal qixa; garuu sadarkaadhaan isintu caala. Sababni isaas isin lubbuu qabdu ni dubbattu ni deemtu ni dhageessu ni argitu. Sanamni keessan immoo akkanaa miti. Yoo waan isaan faarsitan keessatti dhugaa taataniif waamaa isiniif haa owwaatanu.

(195) Sanamoota warra isin gabbaramtoota godhattaniif sila miilli ittiin deemanii haajaa keessan baasan wahii jiraa? Moo harka ittiin rakkoo isin irraa deebisanu qabu? Moo ija waan isin irraa fagaate argee isinitti himu qabu? Moo dhageettii ittiin waan isinirraa dhokate dhaga’anii isinitti himan qabu? Erga kana hundarraa qullaa taatee akkamitti bu’aa siniif haa buuftu yookiin miidhaa haa deebiftuuf gabbartu ree? Yaa ergamichaa! Mushrikoota kanaan ‘warra Rabbiin qixxeessaa jirtan waamaatii ergasii ana miidhuudhaaf tooftaa baasaa homaa ana hin tursiisinaa’ jedhi.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Keeyyattoota kana keessa wallaaluma warra Nabiyyii (saw) kadhatanuu kan ibsitu jira. Sababni isaas bu’aafi miidhaan kallattii isa ergee irraayi waan ta’eef.
- Rabbiin tola Isaa irraa dhiiraaf gosuma isaa irraa akka inni isheetti siqee mukuu ittiin bahuuf niitii uumeef.
- Uumamni Rabbiin kabaje namni dhagaa, mukaafi kkf’n xinnaattota gabbaruun hin ta’u.
- Nama sammuu qabu irratti kan dirqama ta’u Rabbiin qofa gabbaruudha. Sababni isaas Isa qofatu bu’aa fiduufi miidhaa deebisuu danda’a waan ta’eef.

إِنَّ وَلِـِّۧيَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡكِتَٰبَۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّٰلِحِينَ
١٩٦ وَٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسۡتَطِيعُونَ نَصۡرَكُمۡ
وَلَآ أَنفُسَهُمۡ يَنصُرُونَ ١٩٧ وَإِن تَدۡعُوهُمۡ إِلَى ٱلۡهُدَىٰ لَا يَسۡمَعُواْۖ
وَتَرَىٰهُمۡ يَنظُرُونَ إِلَيۡكَ وَهُمۡ لَا يُبۡصِرُونَ ١٩٨ خُذِ ٱلۡعَفۡوَ
وَأۡمُرۡ بِٱلۡعُرۡفِ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡجَٰهِلِينَ ١٩٩ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ
مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ نَزۡغٞ فَٱسۡتَعِذۡ بِٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٠٠ إِنَّ
ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ إِذَا مَسَّهُمۡ طَٰٓئِفٞ مِّنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ تَذَكَّرُواْ
فَإِذَا هُم مُّبۡصِرُونَ ٢٠١ وَإِخۡوَٰنُهُمۡ يَمُدُّونَهُمۡ فِي ٱلۡغَيِّ ثُمَّ
لَا يُقۡصِرُونَ ٢٠٢ وَإِذَا لَمۡ تَأۡتِهِم بِـَٔايَةٖ قَالُواْ لَوۡلَا ٱجۡتَبَيۡتَهَاۚ
قُلۡ إِنَّمَآ أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيَّ مِن رَّبِّيۚ هَٰذَا بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمۡ
وَهُدٗى وَرَحۡمَةٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ٢٠٣ وَإِذَا قُرِئَ ٱلۡقُرۡءَانُ
فَٱسۡتَمِعُواْ لَهُۥ وَأَنصِتُواْ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ٢٠٤ وَٱذۡكُر رَّبَّكَ
فِي نَفۡسِكَ تَضَرُّعٗا وَخِيفَةٗ وَدُونَ ٱلۡجَهۡرِ مِنَ ٱلۡقَوۡلِ بِٱلۡغُدُوِّ
وَٱلۡأٓصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلۡغَٰفِلِينَ ٢٠٥ إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ
سَجۡدَة لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسۡجُدُونَ ۩ ٢٠٦

(196) Tumsaafi gargaaraan kiyya Rabbii Isa na tiksuudha. Isa malee kan biraa hin kajeelu. Sanama keessan irraa homaa hin sodaadhu. Inni Isatu Qur'aana namootaaf qajeelfama godhee buuse. Inni gabroota Isaa gaggaarii ni gargaara. Isaan tiksee isaan tumsa.

(197) Yaa mushrikootaa! Sanamoota kana irraa warri isin Rabbii gaditti waammataartan isin tumsuu hin danda'anu. Mataa isaanii tumsuuyyuu hin danda'anu. Isaan dadhaboodha. Akkamumatti isaan gabbartu ree?

(198) Yaa mushrikootaa! Sanamoota keessan isaan gabbaraartan kana odoo gara qajeelumaatti waamtanii isin hin dhaga'anu. Ija suuraan kaafame qofaan kan isaan gara kee ilaalanu argita. Isheen lubbu dhabeeyyii hin argineedha. Mushrikoonni siidaa akka fakkii namaatti yookiin bineensaatti kan harka, miilaafi ija qabdu godhanii hojjatu. Garuu isheen jajjabooda. Lubbuu hin qabdu hin sochootu.

(199) Yaa ergamichaa! Namoota irraa waan lubbuun isaanii hodofte, hojiifi amala irraa waan isaaniif laafaa qeebali. Waan uumamni isaanii hin feene isaan hin dirqisiisin. Sun isaan ori'a. Jechaafi gocha gaariitti ajaji. Wallaalota irraa garagali. Wallaalumaan isaaniif hin deebisin. Nama si rakkise hin rakkisin. Nama si dhorgate hin dhorgatin.

(200) Yaa ergamichaa! Yeroo shayxaanni waswaasa wahiitiin yookiin khayrii irraa booda aansuudhaan si tuquu beekte gara Rabbitti hirkadhuu gara Isaa deebi'i. Inni waan ati jettu dhaga'aa gara Isaatti hirkachuu keetis beekaadha. Shayxaana irraa si tiksuuf jira.

(201) Warri ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaatan yeroo waswaasiin shayxaanaa isaan tuqnaan yakka hojjatan guddina Rabbii, adabbii inni yakkamtootaaf qopheesseefi mindaa inni Mu'uminootaaf qopheesse yaadatanii yakka isaanii irraa tawbatanii gara Rabbii isaanii deebi'u. Achumaan haqarra gadi dhaabatanii waan irra turan sirreessu.

(202) Obboleeyyan shayxaanaa kan akka jallattootaafi kaafirootaa shayxaanni yakka irratti yakka isaanii dabaluudhaan jallina isaaniif dabaluu irraa hin deemu. Shayxaanni jallisuufi gowwoomsuu irraa hin dhaabbatu. Yakkamtoonni namoota irraa ta'anis isaaniin bulanii hamtuu hojjachuu hin dhiisanu.

(203) Yaa ergamichaa! Yeroo ati mu'ujizaa wahii fidde si kijibsiisanii irraa garagalu. Yoo ati mu'ujizaa homaa isaaniif hin finne immoo 'maaliif mu'ujizaa wahii of biraa hin uumne?' siin jedhu. Yaa ergamichaa! 'ani mu'ujizaa wahii ofiif fiduu hin dand'u. Waan Rabbiin natti beeksise malee hin hordofu. Qur'aanni ani isinirratti qara'u kun mu'ujizaafi ragaa Rabbii keessan irraa ta'eedha. Mu'uminoota gabroottan Isaa irraa ta'aniif immoo qajeelfamaafi rahmata. Warri Mu'uminootaan ala jiran jallattoota' jedhi.

(204) Yeroo Qur'aanni qara'amu qiraatii isaa dhaggeeffadhaa. Hin dubbatinaa. Waan biraatiin of hin jeeqinaa. Kanaan mararfatamuun keessan waan kajeelamuuf.

(205) Yaa ergamichaa! Rabbii kee Isaaf gadi jedhaa xiqqaataa ta'ii zakkari. Du'aa'ii kee jalqaba guyyaatiifi dhuma guyyaa irratti sagalee jiddu galaatiin taasisi. Kunis sababa yeroon kun filatamtuu taateefi. Warra zikrii Rabbii irraa dagatu hin ta'in.

(206) Warri Rabbii kee bira jiran kan akka maleykaa Isa gabbaruu irraa hin boonanu. Inumaa nuffuudhaan maleetti isaaf ajajamu. Isaan halkaniifi guyyaa Rabbiin waan Isaaf hin malle irraa qulqulleessu. Isa qofaaf sujuudus.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Keeyyattoota taran keessa Mu'uminoota warra karaa Nabiyyii irra gadi dhaabataniif akka isaan tumsu gammachiisuutu jira.
- Ishee keessa amala walitti qabaatu jira. Namni tokko kan isa miidheef dhiisuu, nama isa dhorgateef kennuufi kan firooma isaa kutes fufuutu irra jira.
- Gabricha tokko irra yeroo shayxaanni hamaa wahiitiin isa tuqee yakka hojjate araarama Rabbiin gaafachuufi waan dabarseef immoo tawbachuutu jira.

سُورَةُ الأَنفَالِ

آياتها ٧٥ — ترتيبها ٨

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

نصف الحزب ١٨

يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡأَنفَالِۖ قُلِ ٱلۡأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ
وَأَصۡلِحُواْ ذَاتَ بَيۡنِكُمۡۖ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم
مُّؤۡمِنِينَ ١ إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ
قُلُوبُهُمۡ وَإِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَعَلَىٰ رَبِّهِمۡ
يَتَوَكَّلُونَ ٢ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ
يُنفِقُونَ ٣ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ حَقّٗاۚ لَّهُمۡ دَرَجَٰتٌ عِندَ
رَبِّهِمۡ وَمَغۡفِرَةٞ وَرِزۡقٞ كَرِيمٞ ٤ كَمَآ أَخۡرَجَكَ رَبُّكَ
مِنۢ بَيۡتِكَ بِٱلۡحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقٗا مِّنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لَكَٰرِهُونَ ٥
يُجَٰدِلُونَكَ فِي ٱلۡحَقِّ بَعۡدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى ٱلۡمَوۡتِ
وَهُمۡ يَنظُرُونَ ٦ وَإِذۡ يَعِدُكُمُ ٱللَّهُ إِحۡدَى ٱلطَّآئِفَتَيۡنِ أَنَّهَا
لَكُمۡ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيۡرَ ذَاتِ ٱلشَّوۡكَةِ تَكُونُ لَكُمۡ وَيُرِيدُ
ٱللَّهُ أَن يُحِقَّ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَيَقۡطَعَ دَابِرَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٧
لِيُحِقَّ ٱلۡحَقَّ وَيُبۡطِلَ ٱلۡبَٰطِلَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ٨

BOQONNAA AL-ANFAAL

- Isheen suuraa Madiinaati -

Kaayyoo Suurattii:

ahkaama jihaadaa ibsuu, wantoota nasriifi cabiinsaaf sababa ta'an waa'ee lola Badrii irraa ibsuutu keessa jira.

Ibsa suurattii:

(1) Yaa ergamichaa! Sahaabonni kee akkaataa qooda boojuufi eenyuuf akka qoodamu irraa si gaafatu. Yaa ergamichaa! Deebii isaanii keessatti 'boojuun kan Rabbiifi ergamaa Isaati. Murtiin ishee qooduu keessatti kan Rabbiifi ergamaa Isaati. Isinirra kan jiru ajajamuu qofa. Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Wal dhabbiifi waliin cittaa jidduu keessanii jaalalaafi firooma fufuudhaan nagoomsaa. Yoo mu'umina dhugaa taataniif Rabbiif ajajamaa ergamaa Isaatiifis ajajamaa. Iimaanni Rabbiin buluufi yakka irraa fagaachuutti kakaasa. Gaaffiin kun lola Badrii booda ture.

(2) Mu'uminoonni dhugaa warra yeroo Rabbiin dubbatame qalbiin isaanii sodaattee qalbiifi qaamni isaanii hojiitti kakaatuudha. Yeroo keeyyattoonni Rabbii isaan irratti dubbifamte ishee xinxalanii iimaana isaanii irratti iimaana dabalatu. Bu'aa argachuufi miidhaa deebifachuu keessatti Rabbiin qofarratti hirkatu.

(3) Akkasumas warra salaata seera ishee guutanii salaataniifi waan nuti isaaniif kennine irraa sadaqaa waajibaafi sunnaa kan kennanuudha.

(4) Warri haala kanaan ibsaman sababa qooda iimaanaafi hojii Islaamaa mul'ataa walitti qabataniif isaantu Mu'uminoota dhugaati. Mindaan isaanii sadarkoolee ol aanaa Rabbiin bira jirtu, araarama dilii isaaniitiifi soorata gaariidha. Inni qananii Rabbiin isaanii qopheesse irraayi.

(5) Rabbiin akkuma erga isin boojuu qooduu keessatti wal dhabdanii gahee ishee isinirkaa fuudhee gara Rabbiifi ergamaa Isaatti hirkise, odoma Mu'uminoonni gariin jibbanuu Madiina irraa bahanii mushrikootaan wal qunnamuu wahyiidhaan ajaje.

(6) Yaa ergamichaa! Gareen kun erga argamuun isaa isaaniif ifa galee booda lola mushrikaa keessatti akka waan odoo ilaalaaranuu gara du'aatti oofamaaranuu siin falmu. Innis jibbaa guddaa isaan lolaaf qaban irraa kan ka'eedha. Sababni isaas isaan qophii homaatuu isheedhaaf hin qophoofne.

(7) Yaa Mu'uminoota falmitanuu! yeroo Rabbiin garee mushrikaa lamaan keessaa tokko innis daldaltoota meeshaa isaan qabanii waliin booji'uu yookiin lolaaf yaatanii tumsa isaan irratti argattanii injifannoon isiniif taatii isiniif waadaa seene yaadadhaa. Isin immoo odoo daldaltoota isiniif taanaan lola tokko malee isaan injifattanii jaalattan. Rabbiin immoo lolatti isin ajajuudhaan akka isin matootii mushrikootaa ajjeeftanii baay'ee isaanii booji'uun humni Islaamaa mullatee dhugaan mirkanaa'u fedha.

(8) Rabbiin Islaamaafi Muslimoota gubbaa aansuun haqa mirkaneessuufi. Sunis ragoolee dhugaa ta'uu isaa mullisan ifa baasuudhaani. Akkasumas odoma mushrikoonni jibbanuu ragaa kijiba ta'uu dharaa mullisu ifa baasuudhaan isa dhabamsiisa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Mu'uminni iimaana isaa to'atee dabalaa deemuu qaba. Sababni isaas iimaanni ni hir'ata; ni dabala.
- Falmiin bakki inni itti barbaachisu yeroo dhugaafi dharri wal makateedha. Yeroo inni ifa gale immoo jala butamuu malee hin barbaachisu.
- Dhimmi qoodaa boojuu ergamaa Rabbiitiif dhiifamaadha. Ahkaamni isaas gara Rabbiifi ergamaa Isaa deebifama.
- Rabbiin dhugaa ifa baasee tumsa dhugaa Mu'uminootaaf kennuu fedhuu Isaa.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ
مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ
وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِۦ قُلُوبُكُمْ ۚ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ ٱلنُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ
عَلَيْكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِۦ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ
رِجْزَ ٱلشَّيْطَٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ ٱلْأَقْدَامَ
﴿١١﴾ إِذْ يُوحِى رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّى مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِى فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟
فَوْقَ ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
شَآقُّوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَمَن يُشَاقِقِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ ٱللَّهَ
شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿١٣﴾ ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَٰفِرِينَ
عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا لَقِيتُمُ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ ٱلْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾ وَمَن يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ
دُبُرَهُۥٓ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ
بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَمَأْوَىٰهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

(9) Yaa Mu'uminootaa! Guyyaa Badrii yeroo isin akka Rabbiin diina keessan irratti isin tumsuuf birmannaa Rabbirra barbaaddanii Rabbiin isiniif owwaatee maleykaa kuma tokko wal hohordofoo ta'aniinin isin gargaara jedhu yaadadhaa.

(10) Yaa Mu'uminootaa! Rabbiin maleykaadhaan isin gargaaruun diina keessan irratti isin tumsuu, qalbiin keessan tasgabbaa'uufi akka isin tumsi lakkoofsa baay'inaanii miti; kan inni argamu gargaarasa Rabbiitiinii bartanuufi. Rabbiin mootummaa isaa keessatti injifataadha; homaa isa hin mo'atu. Sharii'aafi murtii Isaa keessatti ogeessa.

(11) Yaa Mu'uminootaa! Yeroo Rabbiin sodaa isinirratti argame irraa nageenya isinii kennuuf hirriba isinirratti gatuufi isin qulqulleessuuf, waswaasa shayxaanaa isinirraa deemsisuufi qalbii keessan yaroo diinaan wal argitan raggaasisuun miila keessan gadi dhaabuuf jecha rooba samii irraa isiniif buuse yaadadhaa.

(12) Yaa ergamichaa! Yeroo Rabbiin kee gara maleykota warra guyyaa Badrii isiniif dabaleetti beeksisa godhee 'ani tumsaafi gargaarsaan isinii wajjini. Hamilee Mu'uminootaa diinaan loluu irratti jabeessaa. Qalbii warra kafaranii keessatti sodaa cimaa nan gata' jedhu yaadadhaa. Yaa Mu'uminootaa! Akka isaan du'aniif morma kaafirootaa rukutaa; akka isaan isiniin loluu dadhabaniif birkeefi qubbeetii isaanii rukutaa.

(13) Sababni ajjeechaafi birkiilee qubbeetii rukutuun mushrikootatti buufameef waan isaan Rabbiifi ergamaa Isaa faallessanii ajaja isaaniitiin ajajamuufi dhorgaa isaaniitiin dhorgamuu didaniifi. Nama addunyaatti Rabbiifi ergamaa Isaa faallesse Rabbiin addunyaa ajjeechaafi boojuudhaan, aakhiraatti immoo ibiddaan adabbii cimaa isa adaba.

(14) Yaa warra ajaja Rabbiifi ergamaa Isaa diddan! Adabbii isinitti dubbatame kana addunyaa irratti ariitiidhaan dhandhamaa; aakhiraatti immoo yoo kufrii irratti duutaniif ibidda dhandhamtu.

(15) Yaa warra Rabbitti amantan! Yeroo lola keessatti mushrikootaan wal qunnamtan hin cabinaa; dugda galtanii hin baqatinaa. Fuuldura isaaniitti gadi dhaabadhaa; isaaniin loluu irratti obsaa. Rabbiin tumsaafi gargaarsa Isaatiin isinii waliin jira.

(16) Namni lola keessatti waan baqataaru fakkaatee isaanitti marfachuuf yookiin gara garee Muslimaatti makachuuf odoo hin taane dheesse dallansuu Rabbiin biraa ta'een deebi'eera. Qubannaan isaa aakhiraatti jahannama. Deebiin isaa kun fokkatteetti.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Aayattoota kana keessa Rabbiin akka inni haala Mu'uminootaatti xiyyeeffatu akeeka.
- Tumsi harka Rabbii qofa. Lakkoofsaafi qophiin odoma barbaachisaa ta'uu garuu isaan qofaan hin argamu.
- Rakkoodhaan maleetti lola irraa fagaachuun yakka gurguddaa irraayi.
- Aayattoota kana keessa seera bu'uura lolaa barsiisuutu jira. San keessaa gariin Rabbiifi ergamaa Isaatiin buluu, diina fuulduratti ragga'uu, yeroo wal qunnamtii obsuufi baay'inaan Rabbiin zakkaruudha.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ
وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ ۚ وَلِيُبْلِيَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٧ ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ ٱللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ
ٱلْكَٰفِرِينَ ١٨ إِن تَسْتَفْتِحُوا۟ فَقَدْ جَآءَكُمُ ٱلْفَتْحُ ۖ وَإِن
تَنتَهُوا۟ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَعُودُوا۟ نَعُدْ وَلَن تُغْنِىَ عَنكُمْ
فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ١٩
يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَوَلَّوْا۟ عَنْهُ
وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ ٢٠ وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ قَالُوا۟ سَمِعْنَا وَهُمْ
لَا يَسْمَعُونَ ٢١ ۞ إِنَّ شَرَّ ٱلدَّوَآبِّ عِندَ ٱللَّهِ ٱلصُّمُّ ٱلْبُكْمُ
ٱلَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ٢٢ وَلَوْ عَلِمَ ٱللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَّأَسْمَعَهُمْ ۖ
وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوا۟ وَّهُم مُّعْرِضُونَ ٢٣ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ ٱسْتَجِيبُوا۟ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ
وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَقَلْبِهِۦ وَأَنَّهُۥٓ إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ٢٤ وَٱتَّقُوا۟ فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟
مِنكُمْ خَآصَّةً ۖ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ٢٥

ثلاثة أرباع الحزب ١٨

17 Yaa Mu'uminootaa! Guyyaa Badrii humnaafi tooftaa keessaniin mushrikoota hin ajjeefne. Garuu Rabbitu isaan irratti isin gargaare. Yaa Nabiyyichaa! Yeroo mushrikatti darbattu ati qofti hin darbanne isa ati darbatte isaan dhqqabsiisuudhaan Rabbitu darbate. Mu'uminoota tola isaanirratti oolee odoo lakkoofsi isaanii xiqqoo ta'uu diina injifachiisuudhaan isaan mokkoruuf kana godhe. Rabbiin du'aa'iifi haasaa keessan dhaga'aadha; gocha keessaniifi waan bu'aa isiniif qabu beekaadha.

18 Mushrika ajjeesuu, hanga isaan cabanii duuba baqatanitti isaanitti darbachuufi Mu'uminoota aduwwii isaanii irratti tumsuudhaan tola itti oolu-un dubbatame hunduu Rabbiin biraayi. Rabbiin tooftaa kaafirootaa dadhabsiisee balleessa.

19 Yaa mushrikootaa! Yoo Rabbiin adabbii isaa zaalimoota irratti buusuu barbaaddaniif waan isin barbaaddan Rabbiin isinirratti buuseera. Waan isiniif jiilchaa ta'eefi warra Rabbiin sodaatanuuf gorsa ta'u buuse. Odoo kana barbaaduu irraa dhorgamtanii isiniif caalaadha. Yeroo tokko tokko adabbii isaa isinirraa tursiisa. Yoo kana barbaaduufi Mu'uminootaan loluutti deebitaniif isin adabuufi Mu'uminoota tumsuutti deebina. Gareen keessan odoma lakkoofsaafi qophii baay'ee qabaatanii Mu'uminoonni immoo xiqqoo qabaataniiyyuu homaa isin hin fayyadu. Rabbiin tumsaafi gargaarsaan Mu'uminoota waliin jira. Nama Rabbiin isaa waliin jiru eenyunuu hin injifatu.

20 Yaa warra Rabbitti amantan! Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiifi ergamaa Isaatiin bulaa; odoo aayata Rabbii isinirratti qara'amu dhageessanuu ajaja isaa faallessuufi dhorgaa isaa hojjachuudhaan Isarraa dugda hin galinaa.

21 Yaa Mu'uminootaa! Fakkii munaafiqaafi mushrikoota warra yeroo aayanni Rabbii isaanirratti qara'ame 'gurra keenyaan Qur'aana nurratti qara'amu dhageenye' jedhanii garuu isaan dhageettii xinxallaafi gorfamuu dhaggeeffatanii hin gorfamnee hin ta'inaa.

22 Irra hamaan waan dachii gubbaa deemuu warra duudaa haqa hin dhaggeeffanneefi arraba qabamaa hin dubbanneedha. Isaan warra ajaja Rabbiifi dhorgaa Isaa hin hubanneedha.

23 Rabbiin odoo mushrikoota kana keessatti toltuu wahii beekee silaa dhageettii isaan ittiin fayyadam isaan dhageessisa; ragaa jiru ni hubatu ture. Garuu akka toltuun isaan keessa hin jirre bare. Odoo inni isaan dhageessiseeyis diddaadhaan iimaana irraa garagalu.

24 Yaa warra Rabbitti amantan! Yeroo gara waan jireenyi keessan keessa jiruutti isin waaman ajaja isaanii guutuufi dhorgaa isaanii dhiisuudhaan Rabbiifi ergamaa Isaatiin bulaa. Rabbiin waan hunda irratti danda'aa ta'uu beekaa. Yoo isin yeroo dheeraa haqa diddanii booda isa feetan irraa isin haguuguu ni danda'a. Kanaafuu gara haqaatti ariifadhaa. Isin Guyyaa Qiyaamaa gara Rabbii qofa akka deebifamtanii hojii keessan mindeeffamtan beekaa.

25 Yaa Mu'uminootaa! Adabbii yakkamtoota qofa hin tuqne sodaadhaa. Isaafi kan biroos ni tuqa. Sunis ogga badiin dirree bahee namni isa mormu dhibamuudha. Rabbiin nama isa yakke hundaaf abbaa adabbii cimaa ta'uu beekaa. Isa yakkuu irraa sodaadhaa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Namni Rabbiin isaa wajjin ta'e odoma lakkoofsi isaa xiqqaateeyyuu ni tumsama.
- Mu'uminni sababa isaaf barbaachisu guutee ergasii Rabbirratti hirkachuu qabu. Bu'aa isaa bakkaan ga'uun gahee Rabbiiti.
- Namni Rabbiin iimaanaafi toltuu isa dhorgatu nama toltuun isa keessa hin jirreedha.
- Mu'uminoonni yakka jidduu isaaniitti mullate dhiisanii adabbiin namoota hunda wal gahuu irraa eeggachuu qabu.

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ
أَن يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُم
مِّنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٢٦ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ
٢٧ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ
عِندَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ٢٨ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا
اللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ٢٩ وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ ۚ وَيَمْكُرُونَ
وَيَمْكُرُ اللَّهُ ۖ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ٣٠ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَٰذَا ۙ إِنْ هَٰذَا
إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ٣١ وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِن كَانَ هَٰذَا
هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِندِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ السَّمَاءِ
أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٣٢ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ
فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ٣٣

(26) Yaa Mu’uminootaa! Yeroo Makkaan keessatti lakkoofsa xiqqoo taatanii jiraattonni ishee isin hacuucan, diinni keessan ariitiin isin qabuu sodaattan Rabbiin gara biyya isin itti maxxantanuu Madiinaan isin qubsiise. Bakka lolaa kan akka Badriitti isin tumsuudhaan diina keessan irratti isin jabeesse. Gaggaarii irraas isin nyaachise. Boojuun isin diina keessan irraa fudhattan sanarraayi. Kunis akka isin Rabbiin tola Isaa irratti galateeffannaan isiniif dabaluuf. Yoo ishee mormitan immoo isin irraa fudhatee isin adaba.

(27) Yaa warra Rabbitti amantan! Ajaja dhiisuufi dhorgaa hojjachuudhaan Rabbiifi ergamaa Isaa hin ganinaa. Amantiifi waan biraa kan irratti amanamtanis hin ganinaa. Isin odoo wanti isin hojjataartan ganuu ta’uu beektanii warra ganu irraa hin ta’inaa. Waan jaalalli qabeenyaafi ilmaanii namoota ganuutti kaasa ta’eef isaan lamaan fitnaa akka ta’an hime. Ni jedhe:

(28) Yaa Mu’uminootaa! Qabeenyaafi ilmaan keessan qormaata Rabbiin biraa ta’an ta’uu beekaa. Aakhiraaf hojjachuu irraa isin dhorganii khiyaanaatti isin kaasuun ni mala. Rabbiin bira mindaan guddaan jiraachuu beekaa. Qabeenyaafi ilmaan keessan tiksuuf yookiin khiyaanaadhaan mindaa kana of jala hin kuchisiisinaa.

(29) Yaa warra Rabbitti amantan! Isin yoo ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaattan waan isin dhugaafi dhara ittiin adda baafattan isiniif godha; isinirratti wal hin fakkaatu. Dilii isin hojjattan isin irraa haqa; yakka keessan isiniif araarama. Rabbiin abbaa tola guddaati. Jannanni inni gabroottan isaatiif qopheesse tola Isaa kana irraayi.

(30) Yaa ergamichaa! Yeroo mushrikoonni tooftaa sirratti baasuuf wal gahanii si hidhuu, si ajjeesuu yookiin biyya kee irraa si ari’uu maryatan yaadadhu. Sirratti tooftaa baasan Rabbiin tooftaa isaanii isaanumarratti deebisa. Rabbiinis tooftaa baase. Inni caalaa warra tooftaa baasaniiti.

(31) Yeroo keeyyattoonni keenya isaan irratti dubbifaman haqa diddaafi boonaaf jecha ‘waan akkanaa duraanis dhageenyeerra; odoo waan akka Qur’aanaa kana jechuu feenee silaa ni jenna. Qur’aanni inni nuti dhageenye kun kijiba warra durii malee homaa miti; isatti hin amannu’ jedhan.

(32) Yaa ergamichaa! Yeroo mushrikoonni ‘yaa Rabbi! Yoo wanti Muhammad fide kun dhugaa ta’eef dhagaa nu halaaktu samii irraa nutti buusi; yookiin adabbii cimaa nutti fidi’ jedhan yaadadhu. Mormiin isaanii cimuudhaan kana jedhan.

(33) Rabbiin immoo ummata kee warra kamuu yaa Muhammad odoo ati lubbuudhaan jidduu isaanii jirtuu kan hundeen buqqisee isaan adabee dhabamsiisu hin taane. Ati isaan jidduutti argamuun isaaniif adabbii irraa nageenya. Odoo isaan yakka isaaniitiif Rabbirraa araarama barbaadanuus Rabbiin isaan hin adabu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Galanni ni’imaa guddaa tolli Rabbii ittiin dabalatuudha. Ishee dagachuun ni hirrata.
- Amaanaan ummanni Islaamaa qajeeluu keessatti gahee guddaa qabdi. Isheen lubbuun qulqulluu ta’uufi hojjiin ishee sirrii ta’uudhaaf ragaadha.
- Wanti waan Rabbiin dhorge dhiisuudhaaf Rabbiin biratti qophaa’e bu’aa waan sana qabeenyaafi ilmaaniif jecha hojjachuun argamu ni caala.
- Keeyyattooticha keessa gowwummaa warra haqarraa deebi’aniitu ibsamee jira. Innis yaa Rabbiin yoo inni dhugaa ta’e itti nu qajeelchi jechuu dhiisuu isaaniiti.
- Keeyyattooticha keessa bu’aa istighfaarri qabutu jira. Waan adabbiin Rabbii argamuu dhorgu keessaa isa tokko.

وَمَا لَهُمۡ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ ٱللَّهُ وَهُمۡ يَصُدُّونَ عَنِ ٱلۡمَسۡجِدِ
ٱلۡحَرَامِ وَمَا كَانُوٓاْ أَوۡلِيَآءَهُۥٓۚ إِنۡ أَوۡلِيَآؤُهُۥٓ إِلَّا ٱلۡمُتَّقُونَ
وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ٣٤ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمۡ
عِندَ ٱلۡبَيۡتِ إِلَّا مُكَآءٗ وَتَصۡدِيَةٗۚ فَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَ
بِمَا كُنتُمۡ تَكۡفُرُونَ ٣٥ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُنفِقُونَ
أَمۡوَٰلَهُمۡ لِيَصُدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ
عَلَيۡهِمۡ حَسۡرَةٗ ثُمَّ يُغۡلَبُونَۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
يُحۡشَرُونَ ٣٦ لِيَمِيزَ ٱللَّهُ ٱلۡخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ وَيَجۡعَلَ
ٱلۡخَبِيثَ بَعۡضَهُۥ عَلَىٰ بَعۡضٖ فَيَرۡكُمَهُۥ جَمِيعٗا فَيَجۡعَلَهُۥ
فِي جَهَنَّمَۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ٣٧ قُل لِّلَّذِينَ
كَفَرُوٓاْ إِن يَنتَهُواْ يُغۡفَرۡ لَهُم مَّا قَدۡ سَلَفَ وَإِن يَعُودُواْ
فَقَدۡ مَضَتۡ سُنَّتُ ٱلۡأَوَّلِينَ ٣٨ وَقَٰتِلُوهُمۡ حَتَّىٰ
لَا تَكُونَ فِتۡنَةٞ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِۚ فَإِنِ
ٱنتَهَوۡاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ٣٩ وَإِن تَوَلَّوۡاْ
فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَوۡلَىٰكُمۡۚ نِعۡمَ ٱلۡمَوۡلَىٰ وَنِعۡمَ ٱلنَّصِيرُ ٤٠

(34) Odoo isaan waan isaan adabsiisu kan akka namoota masjida Alharaam keessatti salaatuufi xawaafuu dhorgaa jiranuu maalumatu adabbii isaan irraa dhorga? Mushrikoonni jaalalloo Rabbiitii miti; jaalalloon Rabbii warra ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaataniidha. Garuu baay'een mushrikootaa yeroo kana himatan hin beekanu.

(35) Salaanni mushrikootaa kan masjida Alharaam biraa siiskaafi harka rukutuu malee homaa miti. Yaa mushrikootaa sababa kafartanii ergamaa keessan kijibsiiftaniif guyyaa lola Badrii ajjeechaafi boojuudhaan adabbii dhandhamaa.

(36) Warri Rabbitti kafaran amantii Rabbii irraa dhorguuf qabeenya isaanii kennu. Ishee ni kennu; garuu wanti isaan fedhan bakka hin ga'u. Booddeen waan isaan kennanii kun isaanirratti gaabbii ta'a. Kunis ishees kennanii kaayyoo kennaniifis waan dhabaniifi. Ergasii Mu'uminoonni isaanirratti tumsamuudhaan injifatamu. Warri Rabbitti kafaran Guyyaa Qiyaamaa gara jahannamaatti oofamu. Ishee keessatti hafoo ta'anii ishee seenu.

(37) Rabbiin garee kaafiraa fokkattuu warra mu'uminaa irraa adda baasuuf jecha kaafiroonni warri karaa Rabbii irraa dhorguuf qabeenya kennan gara jahannamaa oofamu. Akkasumas fofokkataa namoota, qabeenyaafi hojii irraa ta'e garii isaa garii irra godhuudhaan walirra tuulee jahannama keessa godhuufi. Warri kun hoonga'oodha. Sababni isaas isaan Guyyaa Qiyaamaa lubbuu isaaniifi maatii isaanii waan hoonga'aniifi.

(38) Yaa ergamichaa! Ummata kee irraa warra Rabbiifi ergamaa Isaatti kafaraniin 'yoo isaan Rabbiifi ergamaa Isaatti kafaruu dhiisanii akkasumas nama Rabbitti amane karaa Rabbii irraa dhorguu dhiisan, Rabbiin dilii isaanii kan tare isaaniif araarama. Islaamni waan isa duraa ni harcaasa. Yoo gara kufrii isaaniitti deebi'an aadaan Rabbii kan ummata duraanii keessatti darbite warra kijibsiisee kufrii irra tureef adabbii ariifachiisuudha' jedhi.

(39) Yaa Mu'uminootaa! Diina keessan warra kaafirootaatiin hanga shirkiifi muslima karaa Rabbii irraa deebisuun dhibamee amantiin hunduu Rabbiif ta'utti lolaa. Yoo mushrikoonni shirkiifi karaa Rabbii irraa dhorguu irra turan irraa dhorgamaniif isaan dhiisaa; Rabbiin hojii isaanii argaadha; homaa Isa hin dhokattu.

(40) Yoo waan itti ajajaman kana irraa garagalan immoo Yaa Mu'uminootaa! Rabbiin isaan irratti isin tumsuu isaa beekaa. Nama Rabbiin aanaa isaa ta'e gargaaraan isaa tole. Namni isa aanaa godhate milkaa'e; namni tumsaa isa godhates tumsame.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Masjida Alharaam irraa nama deebisuun yakka guddaa namni isa hojjate odoo aakhiraa hin eegin addunyaa irratti adabbii haqa godhatuudha.
- Masjida Alharaam irratti moo'uufi isa jiraachisuun kabajaa warra Rabbiin sodaatu qofaaf maltuudha.
- Kaafiroonni kenna karaa Rabbii irraa dhorguuf kennatan keessatti akka hin milkoofne akeekkachiisuufi akka gaabbiin isaan tuqu ibsuutu jira.
- Rabbiin kaafiroota akka isaan tawbataniifi amananiif waameera. Innis da'awaa odoo isaan hagam kufrii irra turaniiyyuu banaa ta'eedha.
- Nama Rabbiin isaaf aanaafi tumsaa ta'e sodaan isarra hin jiru; nama diina isaaf ta'e immoo kan isa kabaju hin jiru.